

**Miljøterapeuter på barnevernsinstitusjon sin opplevelse av samhandling
med etniske minoritetsforeldre: En kvalitativ studie.**

**Universitetet
i Stavanger**

MASTER I SOSIALFAG

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

Institutt for sosialfag

Universitetet i Stavanger

November 2021

Student: Mari Madland

Veileder: Marte Tønning Otterlei

UNIVERSITETET I STAVANGER

MASTERSTUDIUM I SOSIALFAG MASTERGRADSOPPGAVE

SEMESTER:

Høst 2021

FORFATTER/MASTERKANDIDAT: Mari Madland

VEILEDER: Marte Tonning Otterlei

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE:**Norsk tittel:**

Miljøterapeuter på barnevernsinstitusjon sin opplevelse av samhandling med etniske minoritetsforeldre: En kvalitativ studie.

Engelsk tittel:

Social workers at a child welfare institution's experience of interaction with ethnic minority parents: A qualitative study.

EMNEORD/STIKKORD:

Miljøterapeut, barnevernsinstitusjon, etniske minoritetsforeldre, samhandling, kultur, profesjonalitet

ANTALL SIDER: 69

STAVANGER 12.11.21

Mari Madland

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på mine 5 år som student ved universitetet i Stavanger. De siste årene kan beskrives som lærerike, intense og utfordrende. Studentlivet er derimot noe jeg aldri ville vært foruten. Jeg har vært så heldig å fått møte mange fine mennesker gjennom studiene, deriblant de som i dag er noen av mine aller nærmeste venner. Å si farvel til livet på skolebenken blir uvant, men det kjennes likevel godt å «bare» skulle fokusere på jobb, venner og familie.

Jeg ønsker å starte med å takke de fire informantene som deltok i studien. Takk for at dere tok dere tid til å gjennomføre intervju slik at jeg kunne få skrive masteroppgave. Uten dere hadde det ikke blitt noen oppgave. For dette er jeg veldig takknemlig!

Tusen takk til min veileder Marte Tønning Otterlei for å ha hjulpet meg gjennom denne krevende prosessen. Takk for at du har stilt tydelige forventninger til meg og til fremdrift i skrivearbeidet. Det var noe jeg virkelig trengte. Takk for gode tilbakemeldinger og konstruktiv kritikk.

Takk til venner og familie som har måttet tåle at jeg har nedprioritert besøk og sosiale samvær for en liten periode, og at masterskriving har tatt opp mye av min tid i det siste. Tusen takk for at dere har vist forståelse for dette, og for at dere har vært støttende og motiverende på veien mot en ferdig masteroppgave. Takk til mor og far som alltid heier meg fram. Ønsker videre å rette en takk til mine gode venninner Ane og Nora for gjennomlesing og språkvask på slutten av skriveprosessen.

Til slutt vil jeg takke min samboer Jens som har vært verdens beste støttespiller i denne krevende perioden. Takk for at du alltid har tro på meg når jeg ikke har tro på meg selv, og for at du alltid er der når jeg trenger deg.

Tusen takk!

Stavanger, november 2021

Mari Madland

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning	8
1.1	<i>Presentasjon av tema</i>	8
1.2	<i>Oppgavens formål og problemstilling</i>	9
1.3	<i>Gjennomgang av tidligere forskning</i>	9
1.5	<i>Avgrensinger</i>	11
2.0	Teori / teoretisk fundament	12
2.1	<i>Redegjørelse av sentrale begreper</i>	12
2.2	<i>Profesjonsrollen</i>	14
2.2.1	<i>Etisk grunnlag for profesjonsutøveren</i>	14
2.2.2	<i>Utfordringer i det yrkesetiske arbeidet</i>	14
2.3	<i>Emosjonelt arbeid</i>	15
2.4	<i>Definisjonsmakt</i>	16
2.5	<i>Kultur og kulturelle forskjeller i møte med etniske minoriteter</i>	17
2.5.1	<i>Kategorisering i møte med den andre</i>	17
2.5	<i>Kultur og profesjonell yrkesutøvelse</i>	19
2.5.1	<i>Kulturforskjeller</i>	19
2.5.2	<i>Kultursensitivitet</i>	20
2.5.3	<i>Språk og kommunikasjon</i>	21
3.0	Metode og analyse	23
3.1	<i>Valg av metode</i>	23
3.2	<i>Kvalitativ metode</i>	23
3.2.1	<i>Semistrukturerte forskningsintervju</i>	24
3.2.2	<i>Deduktiv og induktiv tilnærming</i>	25
3.2.3	<i>Fenomenologisk hermeneutisk tilnærming</i>	26
3.2.4	<i>Forforståelse</i>	27
3.3	<i>Innhenting av datamateriale</i>	28
3.3.1	<i>Utvalg og rekruttering</i>	28
3.3.2	<i>Gjennomføring av intervjuene</i>	28
3.4	<i>Analyse av intervjuene</i>	29
3.4.1	<i>Tematisk analyse</i>	30
3.4.2	<i>Begrunnelse for valg av metode</i>	31

3.4.3 Kritikk av tematisk analyse.....	32
3.5 <i>Forskningsetiske retningslinjer</i>	32
3.5.1 Forskningens normer og verdier	33
3.5.2 Hensynet til utsatte grupper	33
3.5.3 Samtykke og informasjonsplikt	34
3.6 <i>Validitet og relabilitet</i>	34
3.6.1 Relabilitet.....	34
3.6.2 Validitet	35
3.6.3 God henvisningsskikk.....	35
4.0 Presentasjon av funn.....	37
4.1 <i>Språklige utfordringer i samhandling</i>	37
4.2 <i>Å ha et felles mål for ungdommen</i>	39
4.3 <i>Kultursensitivitet i møte med etniske minoritetsforeldre</i>	40
4.4 <i>Profesjonalitet i samhandling</i>	42
5.0 Diskusjon	45
5.1 <i>Samhandlingens kommunikasjonsutfordringer</i>	45
5.2 <i>Kulturens betydning for samhandling</i>	47
5.3 <i>Miljøterapeuters definisjonsmakt av felles mål</i>	49
5.4 <i>Den profesjonelles ansvar for samhandlingen</i>	50
6.0 Avslutning.....	53
6.1 <i>Konklusjon</i>	53
6.2 <i>Implikasjoner for videre forskning</i>	53
7.0 Litteraturliste.....	55
8.0 Vedlegg	58
<i>Vedlegg 1: Informasjonsskriv</i>	58
<i>Vedlegg 2: Intervjuguide</i>	63
<i>Vedlegg 3: Godkjenning fra NSD</i>	66
<i>Vedlegg 4: Utvidet frist for behandling av personopplysninger</i>	69

Sammendrag

Denne studien gir kunnskap om miljøterapeuter som arbeider på barnevernsinstitusjon sine opplevelser i samhandling med etniske minoritetsforeldre. Oppgaven er gjort med utgangspunkt i en kvalitativ metode der det ble brukt semi-strukturerte forskningsintervju av fire miljøterapeuter. Videre er det gjort en tematisk analyse av intervjuene.

Miljøterapeutenes fortellinger viser at det oppleves utfordringer når det kommer til språk, kultur og profesjonalitet. Særlig språkforskjeller var utfordrende i kommunikasjon med minoritetsforeldrene. Det ble uttrykt at kulturelle forskjeller kunne være til hinder for samhandling i form av ulike måter å forstå blant annet oppdragelse og psykisk helse.

Videre indikerte funnene på at miljøterapeutene opplever et stort ansvar som den profesjonelle i samhandling med minoritetsforeldre. Ansvaret viste seg særlig når det oppstod misforståelser eller dersom det hadde oppstått en krevende situasjon. Videre opplevde miljøterapeutene å ikke alltid nå opp til disse forventingene.

Funnene viser også at miljøterapeutene opplever at det å ha et felles mål for ungdommen fører til god samhandling med etniske minoritetsforeldre. Videre gis det uttrykk for at miljøterapeutene og foreldrene ofte ikke er enige i hvordan dette målet skal nås.

Funnene diskuteres i lys av utvalgt teori og tidligere forskning.

Summary

This study provides knowledge about social workers who work within child welfare. The study specifically aims towards the social workers' institution experiences in collaboration with ethnic minority parents. The thesis is based on a qualitative research method, where semi-structured research interviews of four social workers were used. Furthermore, a thematic analysis of the interviews has been made.

The social workers' stories show that challenges are experienced when it comes to language, culture and professionalism. Language differences, in particular, were challenging in communication with the minority parents. It was expressed that cultural differences could be an obstacle for interaction in the form of different ways of understanding, for instance upbringing and mental health.

The findings indicated that social workers experience a great responsibility as being the professional in interaction with minority parents. The responsibility became apparent especially when misunderstandings arose or if a demanding situation had arisen. Furthermore, the social workers experienced to not always meet these expectations.

The findings also show that the social workers experienced that having a common goal for the youth lead to good interaction with the ethnic minority parents. However, it is stated that the social workers and parents often do not agree on how this goal should be achieved.

The findings are discussed in the light of selected theory and previous research.

1.0 Innledning

1.1 Presentasjon av tema

Denne oppgaven handler om å gi et innblikk i miljøterapeuter som arbeider på barneverninstitusjon sine opplevelser i samhandling med etniske minoritetsforeldre. Tall innhentet av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet viser at i 2020 var det 223 barn med innvandrerbakgrunn som var plasserte på barnevernsinstitusjon. I tillegg var det 93 norskfødte barn med innvandrerforeldre som også bodde på barnevernsinstitusjon. Antall norskfødte barn med en utenlandsfødt forelder var på 92. Til sammen vil dette si at 408 barn som har en eller flere foreldre som ikke er etnisk norske var plasserte på barnevernsinstitusjon ved utgangen av 2020 (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021). I forbindelse med dette forskningsprosjektet vil det ikke ha noen relevans om barna er innvandrere eller norskfødte. Prosjektet retter seg mot foreldrene til barna som bor på barnevernsinstitusjon, så derfor er alle tallene overfor tatt med i beregningen.

Barne- og familiedepartementet rapporterer om en stadig mer individualisert og rettighetsorientert tenkemåte som ofte kan komme i konflikt med kulturer som vektlegger de mer tradisjonelle verdiene. Eksempel på dette kan være fellesskap, hensyn til familie og slekt, familiens ære og de religiøse tradisjonene. Barn og unge som har «en fot i hver kultur» opplever dermed å måtte balansere ulike forventninger. (Barne- og familiedepartementet 2020:45).

Barnevernlovens § 1-7 beskriver barnevernets plikt til samarbeid med barn og foreldre. «Barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre» (Barnevernloven, 1992). Barna som er plasserte er under barnevernets omsorg, og dermed pliktes også miljøterapeuter på barneverninstitusjon til å samarbeide med foreldrene og utøve respekt i møte med dem. Videre fremkommer det av Prop. 106 L (2012-2013) *Endringer i barnevernloven* at samarbeid med barn og unges familie er et av de viktigste punktene når det kommer til forebyggende arbeid innenfor barnevern.

Ved denne gjennomgangen anser jeg det som viktig å undersøke hvilke opplevelser miljøterapeuter har i møte med foreldrene til de barna som er plasserte på barneverninstitusjon. Studien kan belyse opplevelser som er positive og krevende, der begge type opplevelser kan føre til at en får en bedre innsikt i hva som fungerer og hva som ikke fungerer i samhandlingen.

Ved å finne frem til disse opplevelsene kan en jobbe videre med disse for at samhandlingen skal kunne bli enda bedre.

1.2 Oppgavens formål og problemstilling

Formålet med denne masteroppgaven er å belyse hvordan miljøterapeuter ansatt på barnevernsinstitusjon opplever å samhandle med etniske minoritetsforeldre. Det er viktig for å kunne få mer kunnskap om hvordan miljøterapeuter opplever samhandling med minoritetsforeldre i sin arbeidshverdag. Masteroppgavens hensikt er å bidra til å rette søkelys på hva miljøterapeutene opplever som positivt og krevende i samhandlingen med etniske minoritetsforeldre. Slik kan oppgaven bidra med økt kunnskap om utfordringer og muligheter i dette arbeidet. Oppgavens problemstilling er:

«Hvilke opplevelser har miljøterapeuter på barneverninstitusjon i samhandling med etniske minoritetsforeldre?»

Oppgavens tema har sosialfaglig relevans av den grunn at den retter seg mot miljøterapeuter sin opplevelse av samhandling som er erfart gjennom sosialt arbeid. Studien kan dermed bidra med kunnskap som hører til innenfor sosialfag.

1.3 Gjennomgang av tidligere forskning

For å gjøre meg kjent med tidligere forskning innenfor temaet, gjorde jeg et par søk i databasen Oria. Søket førte frem til at det finnes forskning på hvordan barnevernsarbeidere oppfatter arbeid med rase- og etniske minoritetsfamilier som både gjelder i Norge og internasjonalt. I studien gjort av Kriz & Skivenes (2011) ble det intervjuet 93 barnevernsarbeidere i henholdsvis USA, England og Norge. Norge og England hadde flere fellestrekk når det kommer til forskjeller og utfordringer knyttet til barnevernsarbeidernes. En utfordring var kommunikasjon med de etniske minoritetsfamiliene, og at deres mangler når det kommer til det språklige var et hinder for god samhandling. De engelske og de norske barnevernsarbeiderne pekte også ut «kunnskap om samfunn og sosiale systemer gjorde det vanskelig for arbeidstakerne å forstå familiens mening og intensjon» (Kriz & Skivenes, 2009; 2010b; 2011). Denne studiens relevans for min forskningsoppgave er at en får vist perspektivet til barnevernsarbeiderne fra flere land, hvor det vises at de har felles utfordringer når det kommer til arbeid med etniske

minoritetsfamilier. Studien er også relevant når det kommer til sammenligning av funn i min egen forskning mot den forskningen som allerede eksisterer.

Gjennomgang av de Boer og Coadys studie handlet om å belyse på hvilken måte barnevernsarbeiderne kunne bidra til å skape gode, hjelpende relasjoner med sine klienter i barneverntjenesten (de Boer & Coady, 2007). Ut ifra forskningsanalysen fremkom det to hovedtemaer. Det første temaet handlet om barnevernsarbeidere som var varme, lyttende og tilstedeværende, og som anvendte makten de hadde rettferdig. Det andre temaet som ble identifisert var barnevernsarbeidernes humanistiske holdning og væremåte, som utfordret den tradisjonelle profesjonelle væremåten. Forskningsartikkelen retter søkelys på hvordan barnevernsarbeiderne som den profesjonelle part kunne møte de forventningene som deres klienter har til de i sin profesjonsrolle. Videre relevans har dette for alle som driver barnevernsarbeid, og ikke bare de som er ansatte i barneverntjenesten (de Boer & Coady, 2007).

For å belyse etniske minoriteters perspektiv i møte med barnevernsarbeidere trekkes Fylkesnes m.fl. (2015) frem for sin undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. I denne studien deltok ti foreldre med flyktningebakgrunn som alle har vært i kontakt med barnevernet av ulike årsaker. Funnene som ble gjort i studien viser at de etniske minoritetsforeldrene som deltok hadde både positive og negative opplevelser i møte med barneverntjenesten. De negative opplevelsene handlet om mistillit og frykt for barnevernet der dette ble begrunnet med tre kategorier; 1) barnevernet bare tar barn, 2) barnevernet går ikke i dialog med foreldrene, 3) barnevernet diskriminerer. Forskningen konkluderer med at vi trenger mer forskning på frykten for barnevernet og tiltak som kan hindre mistilliten som oppleves av etniske minoritetsforeldre.

Gjennomgangen av tidligere forskning ved de utvalgte artiklene viser at en fremdeles har behov for å finne ut mer om samspillet mellom barnevernsarbeidere og etniske minoritetsgrupper. Den tidligere forskningen vises å være relevant for dette forskningsprosjektet på grunn av dets temaer som profesjonalitet, barnevernsarbeideres opplevelser og etniske minoriteters opplevelser i møte med barnevernet. Hensikten med denne gjennomgangen er å diskutere de tidligere funnene opp mot de funnene som er gjort i dette forskningsprosjektet.

1.5 Avgrensinger

I denne masteroppgaven er søkelyset rettet mot miljøterapeuter på barnevernsinstitusjon sin opplevelse av samhandlingen mellom etniske minoritetsforeldre. Forskningen avgrenses til at det er de opplevelsene de har med etniske minoritetsforeldre som er tilknyttet arbeidet på barnevernsinstitusjon. Miljøterapeutenes erfaringer med andre etniske minoriteter som ikke er opplevd i rollen som miljøterapeut er ikke relevante for denne studien. Det er derimot rimelig å anta at tidligere erfaringer vil påvirke miljøterapeutenes opplevelser i arbeidet. Et annet moment er at oppgaven begrenses til at opplevelsene som blir beskrevet er hentet fra fire informanter, og kan derfor ikke sies å være representativt for alle miljøterapeuter. Miljøterapeutene i denne studien sine opplevelser med etniske minoritetsforeldre kan ikke generaliseres til å være gjeldene for alle miljøterapeuter som samhandler med etniske minoritetsforeldre på barnevernsinstitusjon, ei heller deres utsagn i intervjuene.

2.0 Teori / teoretisk fundament

Denne studien handler om miljøterapeuters opplevelse i samhandling med etniske minoritetsforeldre på barnevernstinstitusjon. I dette kapitlet vil jeg gå nærmere inn på de teoretiske rammene som er relevante for videre diskusjon av oppgavens funn. I den første delen vil det bli redegjort for sentrale begreper som anvendes i oppgaven og blir satt i kontekst. Videre blir det gjort rede for profesjonsrollen og emosjonelt arbeid som utøver av en profesjonell rolle. Deretter vil det bli redegjort for kultur og kulturelle forskjeller. Til slutt blir det redegjort for kultur og profesjonell yrkesutøvelse.

2.1 Redegjørelse av sentrale begreper

Miljøterapeut

En miljøterapeut vil i denne oppgaven bli definert som en person som utfører miljøterapeutisk arbeid ved barnevernstinstitusjon. En miljøterapeut har, i motsetning til en miljøarbeider, 3-årig høyere utdanning ved enten universitet eller høyskole. Miljøterapeutens hovedoppgave på barnevernstinstitusjon «er å skape muligheter for at barn og unge i sin situasjon kan arbeide med sin forandring og utvikling» (Larsen 2018:24).

Barnevernstinstitusjon

En barnevernstinstitusjon er et tiltak gjennom barneverntjenesten som kan benyttes dersom et barn av en eller annen årsak ikke kan bo hjemme.

Årsaken kan være at barnet eller den unge har atferdsutfordringer, sliter med rus, har manglende omsorg hjemme eller har foreldre som av ulike grunner ikke er i stand til å ivareta omsorgen i kortere eller lengre perioder (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet 2020)

I denne oppgaven er det ikke blitt gjort avgrensinger når det kommer til hva som ligger til grunn for ungdommens plassering. Det er eller ikke lagt føringer for om ungdommen er plassert frivillig eller på tvang grunnet. Grunnen til at dette ikke er tatt med i studien er på grunn av liten tilgang på informanter som ønsket å la seg intervju. Ved å bo på barnevernstinstitusjon har barn flere rettigheter. Disse er nedfelt i lovverket ved «forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold på barnevernstinstitusjon». Også ved barnevernstinstitusjoner skal barnets beste være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barnet jf. Rettighetsforskriftens § 1, 3.ledd.

Etniske minoritetsforeldre er et annet sentralt begrep som er gjennomgående i denne masteroppgaven. Barne- ungdom og familiedirektoratet definerer en *etnisk minoritet* slik:

En gruppe som utgjør et mindretall i befolkningen. En etnisk gruppe er en gruppe som innenfor et større samfunn betraktes som en egen folkegruppe av seg selv og andre, på bakgrunn av at de deler noen fellestrekk, ofte knyttet til gruppens opprinnelse og kulturelle bakgrunn. Etnisitet viser ikke til objektive kulturforskjeller, men er sosialt og kulturelt definert (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.)

I denne oppgaven refereres etniske minoritetsforeldre som innvandrere eller flyktninger som er født i et annet land enn Norge. Betegnelsene «foreldre», «foreldrene» eller «etniske minoritetsforeldre» vil bli brukt i oppgaven, men omhandler de samme menneskene. Grunnet hensynet til miljøterapeutenes taushetsplikt er det ikke blitt konkretisert hvilke land foreldrene kommer fra, eller hvilken kultur de tilhører. Det vurderes at det ikke har relevans i akkurat dette forskningsprosjektet.

Samhandling

Samhandling blir ofte brukt om oppgavefordeling mellom ulike instanser innenfor for eksempel helse- og sosialsektoren. Det kan defineres som «evne til oppgavefordeling seg imellom for å nå et felles, omforent mål, samt evnen til å gjennomføre oppgavene på en koordinert og rasjonell måte» (St.meld. nr. 7 (2008-2008); Ingstad 2019:115). ifølge Ingstad (2019) avhenger samhandling av informasjonsutveksling og kunnskapsdeling. Innenfor den gitte konteksten samhandling på barnevernsinstitusjon, vil det bety at det skal foregå informasjonsutveksling og kunnskapsdeling mellom miljøterapeuter og foreldrene. Hensikten med dette er at både miljøterapeuter og foreldrene har verdifulle kunnskaper og erfaringer som kan være nødvendige for den andre å vite for å kunne ivareta ungdommen på institusjonen på best mulig måte. At miljøterapeutene får informasjon og kunnskap av foreldrene er nyttig for å bli bedre kjent med ungdommen, og for at vedkommende sitt opphold på barnevernsinstitusjon skal bli best mulig. Motsatt har det verdi for foreldrene å få informasjon og kunnskap fra miljøterapeutene for å kunne få andre verktøy til å møte ungdommen sin med.

2.2 Profesjonsrollen

I følge Fagorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere, baserer profesjonsutøvelsen seg på humanistiske og demokratiske verdier (FO 2019:3). Profesjonsutøvere innenfor disse yrkesgruppene skal hjelpe de menneskene som har behov for hjelp, og har dette som sitt samfunnsoppdrag. «Helse- og sosialfaglig arbeid forutsetter både teoretisk og praktisk kunnskap, evne til etisk refleksjon og holdninger preget av ydmykhet, velvilje og respekt overfor brukernes/klientenes verdier og livsvalg» (FO 2019:3). Ifølge Fellesorganisasjonens yrkesetiske retningslinjer skal all profesjonelt arbeid gjøres med utgangspunkt i klientenes verdier, kunnskaper og ressurser (FO 2019:3). De yrkesprofesjonelles virkelighetsforståelse og deres menneskesyn bygger på en viss faglig kunnskap som de har tilegnet seg ved å ta utdanning innen de gitte profesjonene. I dette tilfelle gjelder det miljøterapeuter. På bakgrunn av dette er det derfor viktig at miljøterapeuter er bevisste på sin egen fagkunnskap og hvordan denne kommer til anvendelse i samhandling med klienter (FO 2019:3)

2.2.1 Etisk grunnlag for profesjonsutøveren

Det etiske grunnlaget er utarbeidet med utgangspunkt i en rekke verdier som er felles for alle profesjonsutøvere, og er hentet fra Fellesorganisasjonen (FO 2019:4). *Menneskeverdet* er at alle mennesker har rett til goder i samfunnet og har den samme grunnleggende verdien uavhengig av bakgrunn. Videre beskrives det *respekt for den enkeltes integritet* som omhandler at yrkesutøveren i størst mulig grad skal legge til rette for at hjelpen som tilbys er i samsvar med klientens verdier, muligheter og begrensninger. Yrkesutøveren skal i tillegg vise *anerkjennelse av ulikhet og ikke-diskriminering*. Måten å gjøre dette på er å ivareta klientens individuelle preferanser samtidig som det ikke diskrimineres på bakgrunn av etnisitet, kultur, kjønn osv. Til slutt er det viktig å belyse yrkesutøverens *ansvar* overfor klienten på det grunnlag at profesjonsutøvere «[...] har alle et selvstendig ansvar for at egne handlinger er i samsvar med faglig kunnskap, juridiske rammer og yrkesetiske forpliktelser» (FO 2019:4–5).

2.2.2 utfordringer i det yrkesetiske arbeidet

I møtet med mennesker har profesjonsutøveren et ansvar for relasjonen mellom den profesjonelle og klientene. En må derfor være bevisst på egen væremåte, verdier og motiver. «Måten profesjonsutøveren møter enkeltmennesker, kolleger og grupper på, er avgjørende for hvordan tjenester og hjelp blir utført, forstått og mottatt» (FO 2019:8)

Samarbeidet trekkes frem som en forutsetning for å kunne utøve et helse- og sosialfaglig arbeid. Et godt samarbeid er avhengig av at profesjonsutøver og klient har god relasjon og er konstruktiv i måten en møtes på. Ofte kan en møte på motsetninger i disse relasjonene hvor en finner ut at en ikke er helt enige med hverandre. Dialogen er særlig viktig når det oppstår motsetninger, der det handler om å evne det å se ting fra den andres perspektiv, og komme til en felles beslutning som begge partene kan være fornøyde med (FO 2019:9).

2.3 Emosjonelt arbeid

I arbeid på barnevernsinstitusjon skal miljøterapeuter i de aller fleste tilfeller samhandle med ungdommenes foreldre. Som all annen samhandling med mennesker, kan det være både krevende, utfordrende og belastende å stå i disse relasjonene. Det er ikke en selvfølge at kvaliteten på samhandlingen mellom mennesker alltid er god.. Dersom samhandlingen ikke er god, kan en stå i en situasjon hvor de følelsene en bør ha ikke samsvarer med de følelsene man faktisk har ovenfor den andre. Hochschild (1979) forklarer emosjonelt arbeid som «the act of trying to change in degree or quality an emotion or feeling. [...].. refers to the effort – the act of trying – and not to the outcome, which may or may not be successful” (Hochschild 1979:561). Gjennom emosjonelt arbeid forsøker personen å fremkalle, forme eller undertrykke sine egne følelser slik at de skal passe inn i en bestemt kontekst. I følge Hochschild (1979) kan dette gjøre på to måter:

- 1) Emosjonelt arbeid der en fremkaller ønskede følelser
- 2) Emosjonelt arbeid der en undertrykker egne følelser dersom følelsen er uønsket i den gitte konteksten (Hochschild 1979:561).

I sosialt arbeid der en jobber med mennesker, drives det emosjonelt arbeid. Ofte kan en kjenne at en ikke har den følelsen som er forventet av en profesjonell yrkesutøver, og bruker derfor emosjonelt arbeid til å enten framkalle ønskede følelser eller undertrykke uønskede følelser. Dette kan gjerne skje på samme tid. Emosjonelt arbeid i praksis kan gjøres på tre ulike måter: (1) **kognitivt** ved forsøk på å endre ideer ved å endre på følelsene vi assosierer de med, (2) kontrollere de **fysiske** symptomene som oppstår ved en følelse som for eksempel skjelving eller klamme hender, (3) **ekspressivt** ved å kontrollere ansiktsuttrykk som gråt og smiling (Hochschild 1979:562).

En yrkesrolle som miljøterapeut kommer med et sett forventninger og krav om hvordan rollen skal utføres når det kommer til hvordan en fremstår og hvordan en skal håndtere ulike situasjoner. I møte med disse kravene om hvordan en skal opptre i en yrkesrolle brukes *feeling rules, følelsesregler* (Hochschild 1979:564). Disse følelsesreglene skal hjelpe yrkesutøveren til å vite hva en bør føle i en bestemt situasjon, slik at dersom de faktiske følelsene og de følelsene en bør ha ikke samsvarer med hverandre så kan de endres.

Miljøterapeuten har en rolle som er kompleks og utfordrende i den forstand at det ikke er noe konkret svar i hvordan den skal utøves. Å hjelpe et annet menneske som miljøterapeut innebærer at en må ha nødvendig faglig kunnskap. I tillegg er den relasjonelle kompetansen betydningsfull og viktig i møte med mennesker. Ekeland (2014) beskriver at rollen ikke har en klar og tydelig måte den kan utføres på. Dette begrunner han med at mennesket bak miljøterapeutrollen er forskjellige, og derfor vil vi utøve rollen forskjellig (Ekeland 2014:127). I tillegg til å være miljøterapeut har mennesker med seg sin egen personlighet som påvirker hvordan miljøterapeutrollen utøves. Dette kan også være en forklaring på hvorfor miljøterapeutene har forskjellige utfordringer når det kommer til det emosjonelle i møtet med mennesker.

2.4 Definisjonsmakt

For å kunne forklare definisjonsmakt må en først se på hva makt er. Makt kan defineres på forskjellige måter, men sosiolog Max Weber forklarte det slik: «Et eller flere menneskers sjanse til å sette gjennom sin vilje i det sosiale samkvem, og selv om andre deltakere i det kollektive liv skulle gjøre motstand» (Dahl, 2019). Det sies at makt er til stede i nesten alle mellommenneskelige forhold. Definisjonsmakt betyr å kunne definere eller å få gjennomslag for sin versjon av virkeligheten (Dahl, 2019). Majoriteten i et land har definisjonsmakt over minoriteten. I Norge vil det bety at etniske nordmenn har definisjonsmakt over etniske minoriteter som innvandrere. Det betyr ofte at minoriteten må forholde seg til det majoriteten bestemmer. I mange tilfeller kan det bety å gi avkall på kulturelle verdier og normer fra dit de kommer fra. «Majoritetens kunnskaper, normer og verdier er noe som innvandrerne må forholde seg til» (Dahl, 2019).

2.5 Kultur og kulturelle forskjeller i møte med etniske minoriteter

2.5.1 Kategorisering i møte med den andre

Ifølge Østby (2011) er samfunnet i Norge preget av at vi naturlig generaliserer og kategoriserer menneskene rundt oss (Østby 2011:57). Kategoriene brukes ofte til å se ulikhetene til mennesker og er i mange tilfeller brukt på å forklare hva som er «normalt» og hva som er «unormalt». «Kategorisering kan ses på som en pragmatisk modell som individer benytter for å organisere erfaringer og handlinger» (Rugkåsa, 2010:128; Østby 2011:58). Ofte vil mennesker danne seg generaliseringer gjennom ting de selv har erfart og opplevd. I noen tilfeller vil dette kunne medføre at vi tror vi vet noe om noe annet som vi har få erfaringer med, men at vi på bakgrunn av det vi har opplevd danner oss en mening. Følelser er også knyttet til kategorisering. «Om en kategori får oss til å bli redde eller vise uvilje, har sammenheng med den forestilling som kategorien bringer med seg» (Gullestad, 2002:42 ; Østby 2011:59). Østby (2011) peker på media som en grunn til at vi får antakelser om andre mennesker i verden gjennom den informasjonen de gir oss. Det som media anvender er det som etter hvert blir det allmenne (Østby 2011:60). For eksempel dersom det har skjedd noe skremmende i Syria, kan en senere ha en oppfatning at Syria fører til noe skremmende.

Hvordan vi tenker om hverandre, kategoriserer og generaliserer hverandre kalles stereotypier. Det handler om at en tillegger alle medlemmene i en kategori bestemte egenskaper uavhengig av person. For eksempel «alle fra Norge er født med ski på beina» eller «alle sunnmøringer er gjerrige» (Østby 2011:60). Denne tankegangen kan ifølge Østby (2011) føre til at majoriteten kan legge føringer for hva som blir ansett som det normale, og også hva som blir sett på som det unormale. Etniske minoritetsgrupper vil dermed ofte kunne bli sett på som de unormale, nettopp fordi de er minoriteter i et samfunn. Videre kan dette føre til at minoritetsgrupper blir diskriminerte (Qureshi, 2009 ; Østby 2011:60).

Østby (2011) hevder at mange med minoritetsbakgrunn opplever å bli kategoriserte på grunn av deres hudfarge og etnisitet, og ikke blir sett på som enkeltindivider med individuelle ferdigheter, egenskaper og kunnskaper (Østby 2011:61). En slik tankegang vil føre til at majoriteten definerer seg som «vi» og minoriteten blir til «de andre». Ved å bruke slike merkelapper kan en definere hva som er bedre eller mer normalt enn «de andre». Denne forskjellen på «vi» og «de andre» vises særlig godt når det kommer til kultur og kulturelle forskjeller. Majoritetsbefolkningen har definisjonsmakt til å bestemme hva som er vanlig når

det for eksempel kommer til familiodynamikk, tradisjoner og skikker. Måter å tenke om verden på er også definert av majoriteten i et samfunn (Østby 2011:62). Ifølge Østby (2011) er det flere forskere som «problematiserer at sosialarbeideres forståelse av kultur er overfladisk, essensialiserende og lite nyansert. Dermed mangler en dypere forståelse for hvordan kultur påvirker handlingsvalg og forandrer seg» (Bredal, 2009: Skytte, 2008: Østby 2011:63). Berg & Paulsen (2021) beskriver et annet syn på minoritetsbefolkningen, ved at en ikke kan regne minoritetsbefolkningen som en gruppe på grunn av deres store ulikhet. Ulikhetene viser seg ved at de for det første kommer fra forskjellige land, har forskjellig språk, livssyn og kulturell bakgrunn (Berg og Paulsen 2021:24). Videre er de ulike innenfor sin gitte «gruppe» ved at de har ulik sosioøkonomisk status, forskjellige måter å leve sammen på som familie og hvordan skikker og tradisjoner praktiseres.

Østby (2011) hevder at i den norske offentlige debatten rettes det fokus på at de menneskene som integreres til Norge fra et annet land, må tilpasse seg den norske kulturen og legge fra seg elementer fra sin egen kultur som ikke samsvarer med den norske (Østby 2011:63). Forskning gjort av Kriz & Skivenes (2010) viser at de norske sosialarbeiderne bruker kultur som en forklaring på et problem (Kriz & Skivenes 2010: Østby 2011:64). Norske sosialarbeidere var også opptatt av de språklige og kulturelle forskjellene som oppstår i samhandling med minoriteter, men at minoritetene ble sett på som individ og ikke en del av en gruppe. Dermed ble det enklere å ha en tilnærming som bidro til endring i motsetning til de engelske sosialarbeiderne i studien som forklarte problemene ut i fra systemutfordringer (Østby 2011:64).

Hvis man skal hjelpe andre gjennom samtaler, er det en absolutt nødvendig forutsetning at man er i stand til å sortere og skille hva man trodde, tenkte, mente og visste på forhånd om personen, og hva personen faktisk forteller her og nå... Å være åpen og fordomsfri er noe man stadig må minne seg selv på og arbeide med (Dyrkorn, 2010:145 Østby 2011:67).

Alle profesjonelle yrkesutøvere bør legge fra seg sine fordommer og stereotypier som er negative mot den som trenger hjelp, selv om det er naturlig at alle har med seg en forforståelse. «Første skritt i så måte er å avvise kulturelle stereotypier, generaliseringer og misvisende kategorier. Det andre er å behandle hver enkelt bruker som individ og ikke som representant for sin gruppe og kultur» (Qureshi 2009:212).

2.5 Kultur og profesjonell yrkesutøvelse

Det har lenge vært fokusert på viktigheten av at profesjonelle yrkesutøvere innenfor sosialt arbeid skal tilegne seg kunnskap om forskjellige gruppers kultur, normer og verdier (Rugkåsa 2018:180). Tanken er at dette vil føre til økt kompetanse hos yrkesutøverne, som bedre kan møte mennesker innenfor de etniske minoritetsgruppene. Qureshi (2009:206) peker på viktigheten av at en profesjonell yrkesutøver er bevisst over sine egne verdier og holdninger i møte med andre mennesker i hjelpeapparatet. Som miljøterapeut vil en møte på mennesker i ulike livssituasjoner som kan oppleves som vanskelige. På grunn av en stadig mer globalisert verden vil en også møte på mennesker i hjelpeapparatet som kommer fra andre land, og som har andre kulturelle preferanser enn majoriteten (Qureshi 2009:207). Miljøterapeuten som innehar den profesjonelle rollen, har ansvaret for å være bevisst på sine forforståelser og stereotypier i møte med mennesker som er annerledes enn en selv. Qureshi (2011:207) trekker frem at det enkelte mennesket skal møte «forståelse, respekt og likeverdighet, uansett kjønn, etnisk eller religiøs tilhørighet, klassebakgrunn eller seksuell orientering».

2.5.1 Kulturforskjeller

Kulturelle forskjeller kan dreie seg om alt i fra de ulike forståelsene en har knyttet til barn og ungdom, til forskjeller i hvordan en tenker og praktiserer barneoppdragelse (Berg og Paulsen 2021:25). Ylvisakers (2004) studie viser at etniske minoriteters problemer ofte blir forklart ut i fra kulturforskjeller i møte med hjelpeapparatet (Qureshi 2009:213). Forklaringer på bakgrunn av kulturforskjeller hevdes å ligge naturlig hos yrkesutøveren, og en vil alltid strebe etter å forklare et problem ut ifra kulturforskjeller. Rugkåsa m.fl. (2017) bruker begrepet kulturalisering når det kommer til å forklare, fortolke og behandle problemer ut i fra en forståelse av kultur (Hamburger, 2001; Ålund, 1994 ; Rugkåsa, Ylvisaker, og Eide 2017:56).

Videre i Ylvisakers (2004) studie oppgir yrkesutøverne at kulturforskjeller og språkforskjeller er utfordringer i arbeidet med etniske minoriteter. Jávo (2010) hevder at

Kultursensitiv kommunikasjon innebærer å forstå *når* og *hvordan* kulturelle forskjeller påvirker i samhandling, og at kultursensitivitet betyr å være bevisst på at kulturelle forskjeller og likheter finnes, og at dette vil påvirke våre verdier, læring og atferd (Jávo 2010:155).

Jávós (2010) utsagn kan tolkes på den måten at en ikke alltid skal forklare handlinger eller problemer med kultur, men være bevisst på at de kan være forklaringen. Denne type tilnærming

åpner for at den profesjonelle yrkesutøveren må gjøre vurderinger på om en situasjon eller handling kan forklares ut ifra kultur, eller om det er noe annet som ligger bak. Jávo er derimot tydelig på at det ikke er til å unngå at kulturelle forskjellene vil påvirke oss i noen grad i samhandling med etniske minoriteter.

2.5.2 Kultursensitivitet

«Kultursensitivitet handler på sin side om hvordan en på bakgrunn av «kulturell kunnskap» skal kommunisere og samhandle med klienter med en annen kulturell bakgrunn» (Rugkåsa 2018:180). Videre skal det å ha kunnskap om andres kulturer føre til at en skal få særlige evner til å kommunisere med en annen som tilhører den bestemte kulturen. «Å vise forståelse og respekt for andres verdier og unikhet – og å ivareta disse – er å utøve kultursensitivitet» (Qureshi 2009:209). I praksis innebærer kultursensitivitet at for eksempel en miljøterapeut ser på en klient som likeverdig til tross for kulturelle forskjeller. Miljøterapeuten erkjenner at holdninger, verdier og tradisjoner er ulike, men at det nødvendigvis ikke er det som han selv opplever som det riktige er det eneste sanne svaret. Det hevdes at en i arbeid med minoriteter «må fokusere på hva i en bestemt situasjon som er kulturbetinget, hva som er allmennmenneskelig og hva som er individuelt» (Qureshi 2009:209). Gjennom en slik tankemåte vil en kunne se et problem fra flere perspektiv isteden for å ha en antakelse om at problemene alltid skyldes kultur og kulturelle forskjeller. Respekt for den andre åpner nye muligheter for dialogen hvor det kan skapes en ny forståelse mellom miljøterapeut og etniske minoriteter. «Ny innsikt vil kunne bidra til økt kunnskap både hos bruker og profesjonell» (Qureshi 2009:210).

Videre vises det til at profesjonsutøvere ofte har stereotypier og kategoriseringer der de allerede har gjort seg opp en mening om hvem brukerne er og hvordan de skal møtes (Qureshi 2009:211). For eksempel dersom en sosialarbeider skal ha en samtale med en muslimsk far, har sosialarbeideren allerede en antakelse om hvordan far er på bakgrunn av hans etnisitet og muslimske tro. Negative stereotypier i møte med den muslimske faren kan være at sosialarbeideren opplever muslimske menn som skremmende fordi noen i media hevdet å drive med terror i muslimsk regi. Sosialarbeideren vil dermed ha en oppfatning om hvordan den muslimske faren er og kan møte han med frykt. En slik tankegang er uheldig i profesjonell yrkespraksis både for sosialarbeideren, men også for den muslimske faren. «Den profesjonelles ansvar innenfor yrker som har direkte med relasjonsarbeid å gjøre, er å ta vare på likeverdighet mellom aktørene i relasjonen» (Qureshi 2009:212). Måten å gjøre dette på er å frigjøre seg selv

fra sine egne og samfunnets antakelser om den andre. «I den nye barnevernloven understrekes behovet for å utvikle et *kultursensitivt barnevern*. Intensjonen bak er å oppøve en større forståelse for kulturelle forskjeller i møte mellom majoritet og minoritet og ta hensyn til dette i vurderinger av konkrete saker» (Berg og Paulsen 2021:25).

I internasjonal forskning har det derimot vært rettet hard kritikk mot å tilegne seg kompetanse om andres kulturer i sosialt arbeid. Dette på grunn av en lett kan bruke den andres kultur til å forklare, forstå og behandle deres problemer. Videre er det kritisert å bruke kultursensitivitet og kunnskap om kultur generelt, vil føre til at en ser på mennesker som en del av en gruppe, og ikke som et enkelt individ. En annen kritikk er at «sterk vektlegging av kulturforskjeller og kulturkompetanse kan gjøre at sosialarbeidere ikke stoler på deres sosialfaglige kompetanse er gyldig i arbeid med etniske minoriteter» (Rugkåsa 2018:182). Å ha kunnskap om den andre er derimot ikke noe som er en ulempe innenfor sosialt arbeid. Å vise interesse for den andres verdier, holdninger og kultur er et signal på respekt for den vi møter. En skal derimot være varsom med å tro at generell kunnskap om en kultur fører til at vi vet noe om et enkeltmenneske og deres behov (Rugkåsa 2018:182).

2.5.3 Språk og kommunikasjon

Berg & Paulsen (2021) beskriver at «Tillit forutsetter en trygg relasjon, og en trygg relasjon forutsetter god kommunikasjon. Dette gjør at språk og kommunikasjon blir helt sentralt i all samhandling» (Berg og Paulsen 2021:13). I arbeid med etniske minoritetsgrupper er språket en viktig del av det å kunne formidle noe til den andre på en måte slik at den andre oppfatter og forstår.

«Språk og kultur er sentrale faktorer i mellommenneskelige møter. Felles språk gjør kommunikasjon mulig, mens samtalepartnerens kulturelle bakgrunn skaper en kontekst for samtalen» (Berg og Paulsen 2021:13). Å møte mennesker med etnisk minoritetsbakgrunn kan både språket og kulturelle forskjeller skape hindringer. Ofte pekes det på de språklige forskjellene som det mest utfordrende. Berg & Paulsen (2021) hevder at en ofte forklarer misforståelsene med at det foreligger kulturelle forskjeller, når realiteten er at møtet preges av mangelfull informasjon og at språket legger hindringer for at kommunikasjonen når frem (Berg og Paulsen 2021:13).

Tidligere forskning viser at språk- og kommunikasjonsproblemer er en hindring når en skal samhandle med etniske minoritetsgrupper (Kriz & Skivenes, 2010; NOU 2014: 8; Berg, 2018, Berg & Paulsen, 2021). Ofte kan utfordringene knyttes direkte til at de to partene faktisk prater forskjellig språk og at det derfor lett kan oppstå misforståelser i kommunikasjonen. Videre vises det til at noe av utfordringen med samhandling kan begrunnes med at en har ulike referanserammer for samtale. Christiansen (et al., 2015) påpeker at kommunikasjon er særlig viktig i samhandling med etniske minoritetsgrupper fordi forholdet mellom dem og hjelpeapparatet ofte preges av mistillit (Berg og Paulsen 2021:30).

«God profesjonell kommunikasjon beskrives som både personorientert og faglig fundert – der det forutsettes at vi lytter aktivt og ser den andre som en unik person» (Bråten og Falkum 2019:31). I kommunikasjon vil det være viktig å anerkjenne den andres verdier og opplevelser på en måte slik at den andre føler seg akseptert. I yrkessammenheng kan en oppleve at kommunikasjonen ikke alltid er god. Dersom en har utfordring i kommunikasjonen er det viktig å skape en felles forståelse (Bråten og Falkum 2019:31). Bråten & Falkum (2019) hevder at gode evner til kommunikasjon er viktig for samhandlingen med andre mennesker som vi møter i vårt profesjonelle arbeid (Bråten og Falkum 2019:31). Når samhandlingen avhenger av en god kommunikasjon, er det yrkesutøveren som har ansvaret for dette.

3.0 Metode og analyse

I dette kapittelet vil det bli redegjort for oppgavens metode og analyse. Når det kommer til metode vil det bli presentert hvilke vurderinger som er blitt gjort angående oppgavens metodevalg. Videre blir fremgangsmåten beskrevet når det kommer til hvordan data ble innhentet og hvem som var informantene.

Hensikten med metodekapittelet er å beskrive valgene og prosessene som danner grunnlaget for innhenting av data til dette forskningsprosjektet. Dette skal videre kunne føre til at forskningsprosjektet kan kvalitetssikres og være etterprøvbart. En annen forsker skal kunne følge den samme «oppskriften» og komme frem til de samme dataene som jeg har kommet frem til ved bruk av den valgte metoden og analysen.

3.1 Valg av metode

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Vilhelm Aubert, 1985, s. 196; Dalland, 2017:51). Det er vanlig å skille mellom kvalitativ metode eller kvantitativ metode. Valg av metode for forskningen avhenger av forskningsspørsmålet eller problemstillingen. Den metoden som på best mulig kan belyse forskningens problemstilling. Dersom en for eksempel har en forskning som gir oss data som er målbare, og som kan rangeres i form av tall, brukes den kvantitative metoden (Dalland, 2017:52). Denne metoden er vanlig å bruke ved for eksempel spørreundersøkelser eller andre forskningsspørsmål som kan måles ved hjelp av tall. Den kvalitative metoden brukes dersom forskeren innhenter data som ikke er målbare i forhold til Kvalitative undersøkelser brukes ved for eksempel intervju (Dalland 2020:52).

«Metodevalg betyr framgangsmåte» (Dalland, 2017:224). Ved valg av framgangsmåte er det viktig å tenke på hvordan du ønsker at problemstillingen skal belyses, og i hvilken form en ønsker å innhente data som skal brukes til forskningens empiri.

3.2 Kvalitativ metode

«En styrke ved kvalitative tilnærminger er at vi kan studere fenomener som det er vanskelig å få tilgang til ved andre metoder» (Silverman, 2014, s. 18; Thagaard, 2018, s. 12). Denzin & Lincoln (2018) definerer den kvalitative metoden som «at begrepet kvalitativ innebærer å fremheve prosesser og mening som ikke kan måles i kvantitet eller frekvens (Thagaard,

2018:15). Ved en kvalitativ tilnærming har vi mulighet til å forstå sosiale fenomener, og å kunne tolke data som ikke er målbare. Disse dataene kan brukes til å gjøre analyser, som videre kan gi oss mer forståelse av sosiale fenomener (Thagaard, 2018:12). Thagaard (2018) hevder at den kvalitative metoden med fordel kan brukes i studier der temaet er lite forsket på, og hvor forskningens fleksibilitet og åpenhet er viktig (Thagaard, 2018:12). I denne oppgaven var det mest hensiktsmessig å bruke en kvalitativ metode på grunn av at problemstillingen etterspør miljøterapeuters opplevelse av samhandling. Et kvalitativt forskningsdesign tillater meg å gå i dybden på hva miljøterapeuter oppgir som opplevelser rundt problemstillingen gjennom personlige intervju. Jeg vurderte at dette ikke var et tema der jeg ville innhente min empiri i tallform, men med at miljøterapeutene fortalte meg med egne ord hvordan dette opplevdes. Dermed valgte jeg å bruke en kvalitativ metode for å innhente data.

3.2.1 Semistrukturerte forskningsintervju

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke intervjuer som betegnes som semistrukturerte intervju. Denne type intervjuer innebærer at jeg som forsker har et mål om å forstå informantenes perspektiv (Kvale og Brinkmann 2015:22). Måten jeg gjorde dette på var å på forhånd utarbeide en intervjuguide som inneholdt planlagte temaer og spørsmål. Intervjuguiden bestod av tre hovedtema som omhandler miljøterapeutenes samhandling med etniske minoritetsforeldre. Spørsmålene var slik at de åpnet for at miljøterapeuten kunne prate fritt om temaet før vedkommende eventuelt fikk mer konkrete spørsmål. Grunnen til dette var at jeg ønsket å åpne for at miljøterapeutene kunne bringe inn andre viktige innvendinger på temaet slik at datamaterialet ble beriket og variert. Samtlige av miljøterapeutene synes at de åpne spørsmålene ble for vanskelige og litt for svevende. Noen klarte å svare litt på de åpne spørsmålene. De aller fleste ønsket at jeg stilte de spørsmålene som jeg på forhånd hadde forberedt i intervjuguiden, og prate ut ifra disse. Jeg opplevde at selv om det ble stilt konkrete spørsmål så fløyt samtalen veldig fint og informantene kom med mange gode fortellinger om deres opplevelser.

Miljøterapeutene som deltok fikk også mulighet til å tilføye sine synspunkter og opplevelser gjennomgående i hele intervjuet for å forsøke å sikre så mye informasjon som mulig om de forskjellige temaene. Miljøterapeutene ble også oppfordret til å ta kontakt dersom det var noe de følte de ikke fikk sagt eller noe de ville tilføye i intervjuet. Ingen av miljøterapeutene har tatt kontakt i ettertid for å hverken tilføye noe eller for å trekke seg fra forskningsprosjektet.

Jeg ønsket å gjennomføre personlige intervju i min forskningsoppgave. Dette er den vanligste intervjuemetoden i kvalitativ forskning (Thagaard 2018:92). Målet med intervjuene har vært å kunne innhente miljøterapeuter som jobber eller har jobbet på barnevernsinstitusjon sine opplevelser i samhandling med etniske minoritetsforeldre. I intervjuprosessen har jeg forsøkt å innhente «åpne, nyanserte beskrivelser av ulike sider ved intervjupersonens livsverden» (Dalland 2020:72). Hensikten med dette er at intervjuet skal føre til datamateriale som i størst mulig grad har «[...] presise beskrivelser av opplevelser, følelser og handlinger. Beskrivelsene av intervjupersonenes egne fortolkninger av ulike situasjoner kan være et viktig grunnlag i fortolkningen av intervjuet» (Dalland 2017:72-73).

Det er også mulig å gjennomføre intervju med fokusgrupper. Jeg valgte å ikke ha gruppeintervju på grunn av at jeg i problemstillingen etterspør den enkelte miljøterapeuten sin opplevelse i samhandling. Å fortelle om opplevelser kan for mange være skummelt å dele, og å være i et rom med flere som har forskjellige opplevelser kan en gjerne skamme seg over å ha andre opplevelser og erfaringer enn andre (Thagaard 2018:92). En annen risiko ved å velge gruppeintervju, er at informantene kan bli påvirket av hverandre sine svar. For eksempel dersom en svarer noe som en stor del av gruppen kan kjenne seg igjen i, men en informant har opplevd det motsatte, så er det fare for at den ene som føler det annerledes støtter seg til det majoriteten svarer. Dermed vil en ikke få de nyansene i datamaterialet som en gjerne ønsker i ved en kvalitativ tilnærming. Jeg tok derfor en beslutning om at intervjuene skulle bli gjennomført individuelt.

3.2.2 Deduktiv og induktiv tilnærming

Ved en kvalitativ forskningsmetode er det mulig å nytte seg av to ulike tilnærminger, induktiv og deduktiv tilnærming. Den induktive tilnærmingen handler om å ta utgangspunkt i de dataene som fremkommer og deretter utvikle analytiske perspektiver og begreper (Thagaard 2018). Måten å gjøre dette på er ved å bruke begreper som brukes av miljøterapeutene i intervjuene, eller bruke mine egne begreper som blir ansett som relevante ut ifra den tolkningen jeg gjør av datamaterialet. Ved en deduktiv tilnærming når vi forklarer de innhentede dataene med begreper som på forhånd er forankret i en bestemt teori. Det vil si at dataene tolkes ut i fra de allerede bestemte teoriene som er satt for å belyse forskningen (Thagaard 2018:172).

Jeg hadde ikke bestemt meg for noen sentrale begreper som utgangspunkt for analysen. I og med at jeg ved et litteratursøk i database ikke hadde funnet frem til nye forskning innenfor det

temaet jeg hadde valgt for oppgaven, valgte jeg å bruke en induktiv tilnærming. Det vil si at jeg tok utgangspunkt i de dataene som kom frem i intervjuene for så å velge ut teori som jeg anså som relevante for å belyse problemstillingen. Grønmo (2017) hevder at en induktiv tilnærming kan «være mer hensiktsmessig når en skal undersøke fenomener som ikke har vært gjenstand for tidligere forskning» (Grønmo 2017:51).

3.2.3 Fenomenologisk hermeneutisk tilnærming

I dette forskningsprosjektet har jeg valgt å bruke en fenomenologisk hermeneutisk tilnærming. Både den fenomenologiske og den hermeneutiske tilnærmingen handler om fortolkning og forståelse av menneskers handlinger. «Tilnærmingene tar utgangspunkt i aktørenes egen forståelse av sine egne handlinger og fremhever at handlingenes mening må fortolkes i lys av aktørenes intensjoner med handlingene» (Grønmo 2017:392).

Filosofen Edmund Husserl blir sett på som grunnleggeren av fenomenologien (Thomassen 2006:161). Fenomenologi kan defineres som læren om fenomener. Fenomener kan vises som fysiske ting, eksempelvis et møbel, et tre eller et menneske. Fenomener kan også handle om abstrakte ting som en ikke kan se eller ta på, som for eksempel vennskap, kjærlighet eller kommunikasjon. «Det viktigste poenget er at en fenomenologisk undersøkelse er opptatt av hvordan disse ulike gjenstandene eller situasjonene fremtrer, viser seg eller erfares for personen eller subjektet» (Thoresen, Rugseth & Bondevik, 2020:23). I undersøkelsen ønsker jeg svar på miljøterapeutenes opplevelser, altså deres subjektive erfaringer i møte med etniske minoritetsforeldre på barneverninstitusjon. En tradisjonell fenomenologisk tilnærming vil innebære at forskeren setter til side sin egen forforståelse og egne antakelser om temaet som skal forskes på.

Hermeneutikken derimot handler om at en ikke kan sette sin egen forforståelse og erfaringer i «parantes» altså at de ikke skal kunne påvirke studien. Gjennom fortolkning av de innhentede dataene fra intervjuene vil den fenomenologiske tilnærmingen få en «hermeneutisk vending» (Thomassen 2006:161). Fortolkning er et av de mest sentrale begrepene innenfor den hermeneutiske tilnærmingen, der den tyske filosofen Hans-Georg Gadamer er en av de mest sentrale teoretikerne (Thomassen 2006:157). Gadamer hevder at en hver forståelse forutsetter en annen forståelse, og at en må korrigere sine egne fordommer for å kunne skape en ny forståelse om et tema (Thomassen 2006:167).

En fenomenologisk hermeneutisk tilnærming tar utgangspunkt i at «En beskrivelse er aldri helt åpen og forutsetningsløs; forskerens forståelseshorisont vil være avgjørende for hva hun legger merke til og legger vekt på» (Thomassen 2006:171). Dette forskningsprosjektet kan defineres som fenomenologisk i den forstand at jeg ønsker å finne ut av miljøterapeutenes subjektive opplevelse av et fenomen. Forskningsprosjektet har i tillegg en hermeneutisk tilnærming ved at de innhentede dataene blir fortolket i en analyseprosess. I en analyseprosess har jeg med meg en forforståelse uavhengig om jeg har erfaring innenfor temaet som forskes på eller ikke. Ifølge den hermeneutiske tilnærmingen vil en aldri kunne tolke noe helt uavhengig av egen forforståelse.

3.2.4 Forforståelse

«Vi kan prøve å møte et fenomen så forutsetningsløst som mulig, men vi kan ikke unngå at vi har tanker om det» (Dalland, 2017:58). I et forskningsprosjekt vil forskeren dermed aldri være helt objektiv. I dette forskningsprosjektet er det mitt ansvar å være bevisst på den forforståelsen jeg har når det kommer til både samhandling og etniske minoritetsgrupper. Jeg har mine antakelser om hvordan det kan oppleves å samhandle med andre mennesker. Jeg har også erfaring i å selv samhandle med etniske minoritetsgrupper. Selv om samhandlingen ikke nødvendigvis har foregått i oppgavens kontekst, så har jeg med meg erfaringer som kan påvirke hvordan jeg ser på de dataene jeg henter inn. Videre har jeg dannet meg erfaringer og opplevelser ellers i livet og gjennom barnevernspedagogutdanningen som også er med på å forme min forforståelse om oppgavens tema. Dalland (2020) hevder at de tankene vi har om et fenomen ofte kan styre hvilke data som blir innhentet, og at en blir opptatt av å lete etter data som bekrefter eller avkrefter våre antakelser (Dalland 2020:60–61). I denne oppgaven har jeg med bevissthet vært åpen for de opplevelsene som miljøterapeutene beskriver, og har forsøkt å tolke datamaterialet på en nøytral måte. «Normen sier at du skal være deg din forforståelse bevisst» (Dalland 2020:60).

3.3 Innhenting av datamateriale

3.3.1 Utvalg og rekruttering

I denne studien er det benyttet strategisk utvelging som metode for å rekruttere informanter. «Strategisk utvelging er basert på at vi systematisk velger personer eller enheter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen» (Thagaard 2018:54). Allerede i forskningens problemstilling ble det bestemt at det er miljøterapeuters opplevelse som skal belyses i denne studien. Derfor var det nødvendig å rekruttere informanter som hadde bestemte kvalifikasjoner som utdanning, slik at de har tittel som miljøterapeuter. I tillegg måtte informantene ha erfaring med etniske minoritetsforeldre som ansatt på barnevernsinstitusjon. Det var ingen krav til hvor lang erfaring informantene hadde. Kjønn og alder var heller ikke kriterier for dette forskningsprosjektet.

Jeg hadde på forhånd planlagt å ha 4-6 informanter med i forskningsprosjektet. Det viste seg å være utfordrende å rekruttere informanter til å delta. Jeg forsøkte å dele forskningsprosjektet via sosiale media i facebookgruppen «Barnevernpedagogenes facebookgruppe». Her ble jeg kontaktet av to som var interesserte i å delta i forskningsprosjektet som oppfylte kriteriene. Videre ble de andre to informantene rekruttert ved snøballmetoden (Thagaard 2018:56). Snøballmetoden innebærer at de informantene jeg allerede hadde rekruttert ble spurt om de hadde andre som kunne være aktuelle å spørre til å delta i forskningsprosjektet. Jeg fikk til slutt en kort liste med navn som kunne være aktuelle. Disse ble kontaktet via epost. En ulempe med å bruke denne metoden er at det er risiko for at utvalget består av informanter som hører til det samme miljøet, for eksempel at de har samme arbeidsplass. Et annen ulempe av den etiske art er at informantenes anonymitet ikke blir helt ivarettatt ettersom andre informanter som har foreslått de vet hvem de er (Thagaard 2018:57). Jeg endte til slutt med å intervju 4 miljøterapeuter til forskningsprosjektet, 3 kvinner og 1 mann. Miljøterapeutene er gitt fiktive navn for å ivareta deres anonymitet. Jeg har valgt å ha med informantenes alder fordi jeg tenker at aldersspennet mellom de kan være med på å vise mangfoldet av miljøterapeuter ansatt på barnevernsinstitusjon. Det kan også være interessant å se på om miljøterapeutenes opplevelser er aldersbetinget når disse opplevelsene blir sammenlignet.

3.3.2 Gjennomføring av intervjuene

På grunn av den pågående koronapandemien var det noen av informantene som ikke følte seg komfortable med å gjennomføre et fysisk intervju. Nye retningslinjer fra Universitetet i

Stavanger gjorde det mulig å gjennomføre intervjuene digitalt over Zoom med noen begrensninger (Universitetet i Stavanger, 2021).

For å kunne gjennomføre intervjuene over Zoom, måtte det brukes båndopptaker eller diktafon. Det var ikke mulig å ta opptak i Zoom. Videre var det ikke mulig å gjennomføre intervjuer i Zoom som var kategorisert som høyrisikoprojekter, det vil si projekter som innebærer at informanter deler sensitive opplysninger eller at prosjektet omhandler sårbare grupper. I dette forskningsprosjektet oppga ikke informantene sensitive opplysninger. Prosjektet omhandler miljøterapeuters opplevelser i samhandling, og de karakteriseres derfor ikke som en sårbar gruppe etter NSD sin definisjon av begrepet:

I noen tilfeller er det aktuelt å forske på sårbare grupper. Pasienter, psykisk utviklingshemmede, sosialklienter, uføre, beboere på alder- eller sykehjem og demente er eksempler på personer som kan ha en livssituasjon som gjør dem mer sårbare enn andre. Barn kan også regnes som en sårbar gruppe (Norsk senter for forskningsdata, 2021)

Selv om minoritetsforeldre ikke regnes som en sårbar gruppe etter denne definisjon, der det derimot viktig at de blir omtalt med respekt i og med at de ikke får muligheten til å uttale seg i dette forskningsprosjektet. Dette er beskrevet i forskningsprosjektets etiske overveielser. Videre måtte møtet passordbeskyttes i Zoom. Møtelenken kunne heller ikke deles åpent med andre. Møtelenken ble sendt via e-post til de adressene som informantene hadde oppgitt. To av intervjuene ble gjennomført via Zoom.

Videre var det noen av informantene som var komfortable med å møtes fysisk. Jeg har hatt mulighet til å være fleksibel med hvor intervjuet skulle foregå, så jeg har latt informantene bestemme lokasjon. Dette for å gjøre situasjonen mest mulig trygg for informantene som deltok i prosjektet. Det var to intervjuer som ble gjennomført fysisk. En av informantene møtte jeg på kontoret til vedkommende i en ledig stund i løpet av arbeidsdagen. Den andre ønsket at jeg kom hjem til vedkommende og gjennomførte intervjuene der.

3.4 Analyse av intervjuene

I dette avsnittet vil jeg gjøre rede for fremgangsmåten i min analyse av de dataene som ble samlet inn i intervjuprosessen. Intervjuene jeg gjennomførte ble transkribert fortløpende. Etter at jeg hadde transkribert hele intervjuet ble det slettet fra diktafonen. Det vil si at det første

intervjuet jeg hadde ble transkribert og slettet fra diktafonen før jeg startet på et annet intervju. På denne måten fikk jeg en følelse av å gjøre intervjuet på nytt, og informasjonen som ble gitt i intervjuet ble tydeligere for meg og gjorde at jeg husket det bedre. Det tror jeg var en fordel for den videre analysen av innsamlet data. Intervjuene er blitt lest gjennom gjentatte ganger for å gjøre det enklere å huske hva informantene fortalte om. Jeg bemerket også i løpet av intervjuene hva som ble sagt av informantene som enten var likt eller ulikt. Informantene ble informert om muligheten for å lese de transkriberte intervjuene. Ingen av informantene benyttet seg av denne muligheten.

3.4.1 Tematisk analyse

«En tematisk analyse er en metode for å identifisere, analysere og rapportere mønstre(tema) i dataene» (Braun & Clarke, 2006:79). «Vi anvender en temaanalytisk tilnærming når vi utforsker temaer ved å sammenligne data om det samme temaet for alle deltakerne i prosjektet» (Thagaard 2018:152). Ved denne fremgangsmåten vil dataene bli kodet slik at vi kan sammenligne dataene fra de forskjellige intervjuene «på tvers» av hverandre. I intervjuguiden hadde jeg på forhånd strukturert intervjuet til å basere seg rundt tre tema som jeg hadde valgt ut og som spørsmålene dreide seg om. For å kunne sammenligne den innsamlede dataen som ble innhentet i intervjuprosessen, hvert av temaene kodes og kategoriseres (Thagaard 2018:171). Dersom en skal kunne sammenligne data innhentet fra de forskjellige intervjuene, er det en forutsetning ved en tematisk analyse at det finnes data fra alle informantene om det samme temaet (Thagaard 2018:172). Ved å på forhånd utarbeide en intervjuguide og ha et strukturert intervju, vil det være fornuftig å bruke en tematisk analyse på datamaterialet som er innsamlet. Selv om informantene ofte kan spore av og prate om andre ting enn det som ble spurt om, vil strukturen i intervjuet føre til at informantene vertfall får de samme spørsmålene. Videre avhenger en tematisk analyse av at informantene gir utfyllende svar om de temaene som jeg skal analysere. «Fyldige beskrivelser av hvert tema gir grunnlag for at vi kan analysere de variasjonene som dataene representerer innenfor hvert tema» (Thagaard, 2018:172).

Analysen av datamateriale er gjort med utgangspunkt i Braun og Clarkes (2006) faser av tematisk analyse. Den første fasen går ut på å gjøre seg kjent med datamaterialet sitt ved å lese gjennom teksten flere ganger (Braun & Clarke, 2006:87). Å transkribere intervjuene er også en del av den første fasen i å gjøre seg kjent med dataene. Jeg valgte å transkribere intervjuene med en gang de hadde blitt gjennomført. Dette fordi jeg ønsket å få en repetisjon på det jeg og informantene akkurat hadde pratet om. Det gjorde at jeg i noen grad klarte å huske bedre hva

de forskjellige informantene hadde pratet om, og gjerne de som hadde sagt noe som skilte seg litt ut.

I fase 2 brukte jeg koding for å få en oversikt over dataene «på tvers» av intervjuene. Kodingen ble gjort ved å skrive ut de transkriberte intervjuene i papirform, slik at jeg kunne notere meg koder i margen. Videre ble kodene samlet inn i forskjellige kategorier som ble ansett som relevante kategorier å bruke ut ifra de kodene som ble brukt. Det ble opprettet et skjema i Word der samlingen av koder og kategorier ble nedskrevet. De transkriberte intervjuene ble gjennomgått flere ganger i denne fasen med koding av dataene. Fase 3 skulle kodene samles, og det skulle utarbeides temaer ut fra disse. Jeg endte til slutt opp med tre hovedtemaer.

I den 4. fasen startet jeg på å skrive og utforme funnene mine i tekst. Braun og Clarke (2006) hevder at en ofte vil finne ut i denne fasen at de temaene som en hadde valgt ut i den forrige fasen ikke viser seg å være et tema likevel. Jeg hadde flere temaer som ikke hadde nok informanter som uttalte seg om, og det kan derfor ikke regnes som et funn da en miljøterapeuts opplevelser ikke kan bære et helt tema alene. I den 5. fasen ble det utarbeidet sub-themes, eller undertemaer (Braun & Clarke 2006:92). Denne fasen synes jeg var utfordrende fordi momentene i de ulike temaene gikk inn i hverandre. Informantene hadde også fortalt om de forskjellige temaene i ulike sammenhenger og det var derfor en utfordring å lage undertemaer ut fra dette. Den 6. og siste fasen skal alt arbeidet i de tidligere fasene utarbeides til en tekst som er strukturert og logisk fremstilling av dataene (Braun & Clarke 2006:93). Jeg valgte å starte å skrive ned funnene i tekst allerede i fase 5, men hadde fokus på strukturering og fremstilling av funnene på slutten av skrivearbeidet.

3.4.2 Begrunnelse for valg av metode

I denne studien valgte jeg å benytte en tematisk analyse for å utarbeide funn fra de fire intervjuene. Metoden beskrives av Braun og Clarke (2006) som en enkel analysemetode som er kritisert, men som likevel ofte blir brukt som analyseverktøy. Grunnen for metodevalget var at en tematisk analyse er relativt rask og enkel å lære seg, og å gjennomføre. En tematisk analyse er også kjent for å ha en særlig fleksibilitet (Braun & Clarke 2006:97). En fordel med denne metoden er at den er lett tilgjengelig for forskere som ikke har særlig erfaring fra før innenfor kvalitativ forskning. Videre opplevde jeg at metoden var fleksibel i den forstand at det var mulig å gå tilbake i trinnene, og at det ikke var en streng utforming av hvordan analysen skulle gjennomføres. I studien ønsket jeg å komme frem til miljøterapeuters

opplevelser i samhandling med etniske minoritetsforeldre. Gjennom en tematisk analyse av intervjuene hadde jeg mulighet til å sammenligne informantenes intervjuer for å finne likheter og ulikheter. En tematisk analyse gir også rom for tolkning av de innsamlede dataene. Dette samsvarer med den fenomenologisk hermeneutiske tilnærmingen jeg hadde i intervjuprosessen.

3.4.3 Kritikk av tematisk analyse

Ifølge Thagaard (2018:177) vil en tematisk analyse føre til at «enkelte temaer løsrives fra den sammenhengen de er en del av». Ved å dele opp temaene fra en sammenheng vil det kunne føre til at miljøterapeutenes utsagn blir ufullstendige og kan tolkes på en annen måte enn det som var tiltenkt fra miljøterapeutenes side. Denne metoden gir forskeren for stort rom til å tolke data ut ifra sin egen forforståelse og dermed kunne forme datamaterialet slik som forskeren selv ønsker. Tematisk analyse kritiseres for å være altfor fleksibel, samtidig som at metodens fleksibilitet blir også fremmet som en fordel. Braun & Clarke (2006) hevder også at en tematisk analyse ikke er noe særlig anerkjent analysemetode, men likevel blir mye brukt som metode innenfor kvalitativ forskning (Braun & Clarke, 2006:97). Videre blir den tematiske analysen kritisert for å være for enkel, og at det videre hevdes at

[...]...thematic analysis is frequently, or appears to be, what is simply carried out by someone without the knowledge or skills to perform a supposedly more sophisticated, certainly more kudos bearing ,‘branded’ form of analysis like grounded theory, IPA or DA (Braun & Clarke, 2006:97).

3.5 Forskningsetiske retningslinjer

Forskningsetikk omfatter mangfoldet av verdier, normer og de institusjonelle ordningene som er med på å regulere den vitenskapelige virkeligheten (NESH 2016:5). Forskningsetikk tar sikte på å danne en vitenskapsmoral for forskning i praksis. De forskningsetiske retningslinjene gjelder for alle som driver en form for forskning, også studenter og stipendiater på universitets- og høyskolenivå (NESH 2016:5).

«De forskningsetiske retningslinjene er ment å virke rådgivende, veiledende og forebyggende» (NESH, 2016:7). Retningslinjene er dermed ikke lovbestemte, men skal kunne fungere som et hjelpemiddel for forskeren i å gjøre en forskning som er utarbeidet etisk riktig. Formålet med de forskningsetiske retningslinjene handler først og fremst om å gi forskere og forskersamfunnet kjennskap til de normene som gjelder. Videre skal retningslinjene være med på «å utvikle

forskningsetisk skjønn og refleksjon, avklare etiske dilemmaer og fremme god vitenskapelig praksis» (NESH, 2016:5).

3.5.1 Forskningens normer og verdier

Forskningen har som mål å gi ny eller bedre innsikt innenfor et bestemt område hvor en forsøker å søke etter en sannhet. Det foreligger derimot ingen garanti for at forskningen vil gjøre dette i og med at de fleste konklusjoner som blir gjort i samfunnsvitenskapelig forskning er foreløpige og begrensede (NESH, 2016:9). Videre preges forskningsprosessen av innlevelse og fortolkning, noe som vil si at forskjellige tilnærminger kan gi ulike tolkninger av det samme datamaterialet. Forskeren har derfor et ansvar for å reflektere over egne verdier og holdninger kan påvirke forskningsprosessen når det kommer til tema, tolkninger og datakilder. «Redelighet i dokumentasjon, konsistens i argumentasjon, upartiskhet i vurderinger og åpenhet om usikkerhet er felles forskningsetiske forpliktelser, uavhengig av verdimessig eller vitenskapsteoretisk posisjon» (ibid.).

Videre når det kommer til forskningens frihet innebærer det etiske føringer. «Både forskerne og forskningsinstitusjonene har ansvar for å sikre faglig frihet og forskningens uavhengighet, spesielt når temaet er kontroversielt eller når strategiske eller kommersielle hensyn legger press og føringer på forskningen» (NESH, 2016:10). Det skal ikke legges føringer i forkant av forskningen, og allerede være bestemt hvilke resultater som skal legges frem på slutten av en forskningsprosess. Dette strider med de etiske retningslinjene for åpenhet, originalitet og etterprøvbarehet (NESH, 2016:10). I denne oppgavens problemstilling ble det først vurdert å rette fokus mot utfordringer miljøterapeuter på barnevernsinstitusjon opplever i samhandling med etniske minoritetsforeldre. En slik vinkling av problemstillingen ville dermed hatt en forforståelse om at miljøterapeuter opplever utfordringer i samhandlingen med etniske minoritetsforeldre. Dette hadde derfor vært i strid med de forskningsetiske retningslinjene.

3.5.2 Hensynet til utsatte grupper

«Forskeren har gjennom hele forskningsprosessen et spesielt ansvar for å ta hensyn til utsatte gruppers interesser» (NESH, 2016:24). Hensynene til særlig utsatte grupper skal verne de mot å bli stigmatisert og fremstilt på den nedlatende måte. Forskeren har et ansvar for å ikke bruke betegnelser eller beskrivelser som på en eller annen måte fører til at den utsatte gruppen blir urimelig generalisert av forskningen (ibid.). Valg av ord som brukes for å presentere den utsatte

gruppen eller forskerens fremstilling av gruppen på generelt vis, er moment som forskeren bør tenke gjennom for at forskningen skal kunne sies å være etisk ovenfor de det gjelder. Hensynet tredjeparten, som i denne studien er etniske minoritetsforeldre, innebærer også at informantene ikke skal komme med konkrete eksempel som kan føre til at taushetsplikten deres brytes. Fremstillingen av den informasjonen som kommer frem ved forskningsintervjuene skal gjøres på en respektfull måte, og ikke være krenkende for den tredje part. De etniske minoritetsforeldrene får ikke uttrykt seg i denne studien, og skal derfor omtales på en nøytral og respektfull måte. Det er forskeren som har ansvaret å sikre personvernet til tredjepart (NESH 2016:19). I løpet av transkriberingsprosessen og arbeid med analysen av datamateriale oppstod det noen ganger enkelte utsagn fra informantene som måtte omformuleres grunnet måten de ble sagt på. Utsagnenes meningsinnhold ble derimot ikke endret, bare skrevet om på en mer representativ måte med tanke på hensynet til minoritetsforeldrene.

3.5.3 Samtykke og informasjonsplikt

«Når forskningen omhandler personopplysninger, må forskeren både informere og innhente samtykke fra dem som deltar i forskningen eller er gjenstand for forskning. Samtykket må være fritt, informert og uttrykkelig» (NESH, 2016:14). I denne studien innhentet jeg personopplysninger fra miljøterapeutene som deltok i studien. Innhenting av personopplysninger skulle ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig. Jeg valgte å innhente navn, alder, utdanning og tidligere/nåværende arbeidssted som var knyttet til arbeid i barnevernsinstitusjon. På forhånd ble det sendt ut informasjonsskriv som var utarbeidet i henhold til NSD sin mal. Det fremkom i informasjonsskrivet at samtykket kunne trekkes på hvilket som helst tidspunkt før forskningen avsluttes. Ingen av informantene hadde trykket sitt samtykke innen denne tiden.

3.6 Validitet og reliabilitet

3.6.1 Reliabilitet

«Reliabilitet har med forskningsresultatets konsistens og troverdighet å gjøre» (Kvale og Brinkmann 2015:276). Innenfor kvalitativ forskning er begrepet reliabilitet innarbeidet med den hensikt å vurdere om at dersom «en annen forsker som anvender de samme metodene, vil komme frem til de samme resultatene» (Thagaard 2018:187). For det første skal forskningsprosessen beskrives så grundig som mulig, slik at en utenforstående skal kunne bruke

de samme metodene som er brukt i denne forskningen, og komme frem til samme svar. Silverman (2014:84) hevder at forskningens reliabilitet kan styrkes ved å gjøre den «transparent» eller gjennomiktig. Det vil si å gi «en detaljert beskrivelse av forskningsstrategi og analysemetoder slik at en utenforstående kan vurdere forskningsprosessen trinn for trinn» (Thagaard 2018:188). Dette kan gjøres ved for eksempel å utarbeide en intervjuguide som brukes i forskningsintervjuene som denne forskningsoppgaven baseres på. Intervjuguiden blir utformet kronologisk og utfylt på en oversiktlig måte.

Forskningens reliabilitet vurderes også ut ifra relasjonen til forskeren og informantene, og hvilke betydning denne relasjonen har for innhenting og utvikling av data (Thagaard 2018:188). Dersom forsker og informant har en relasjon fra før, kan det føre til at informanten blir påvirket av forskeren, og at det kan ha negative konsekvenser for dataene som blir hentet inn. I dette forskningsprosjektet vil det derfor ikke være en foreliggende relasjon mellom forskeren og informantene. Det argumenteres for reliabilitet «ved å reflektere over hvordan forskerens egenskaper og posisjon har betydning for utvikling av dataene» (Thagaard 2018:188).

3.6.2 Validitet

Validitet defineres ofte som «en uttalelser sannhet, riktighet og styrke» (Kvale og Brinkmann 2015:276). Innenfor samfunnsvitenskapen handler validiteten om å vurdere hvorvidt en metode egner seg for det en forsker på. Også ved måling av validitet hevder Silverman (2014:84) at forskningens validitet kan styrkes ved å gjøre den «transparent». «Det vil si at vi beskriver det teoretiske ståstedet som representerer grunnlaget for våre tolkninger, og viser hvordan analysen gir grunnlag for konklusjonene og tolkningene vi har kommet frem til» (Thagaard 2018:189). En metode for å styrke den valgte metoden for forskningen, kan være å vise til at andre metoder er mindre hensiktsmessige. Dersom en i denne forskningsprosessen skulle anvendt en kvantitativ metode, ville en ikke kunnet forske på informantenes opplevde virkelighet. Det er heller ikke rom for å prate fritt ved en kvantitativ tilnærming, noe som ville vært en ulempe for denne forskningen.

3.6.3 God henvisningsskikk

«Alle forskere og studenter skal følge god henvisningsskikk. Det er en forutsetning for etterprøvbarehet og et grunnlag for videre forskning» (NESH 2016:27). All litteratur som brukes, enten det er primær- eller sekundærlitteratur, skal være så godt henvist til at den som leser skal

kunne finne tilbake til den kilden der informasjonen er hentet fra. Dette er også for at forskere ikke skal kopiere andre sitt arbeid og fremstille det som eget. I denne oppgaven vil APA 6 bli brukt som metode for kildehenvisninger.

4.0 Presentasjon av funn

Funnene i denne studier bygger på den tematiske analysen av de kvalitative intervjuene med fire informanter. Analysen resulterte i fire hovedtemaer: Språklige utfordringer i samhandling, å ha et felles mål for ungdommen, kultursensitivitet og profesjonalitet. Videre har hovedtemaene flere undertema som er med på å belyse oppgavens problemstilling: «Hvilke opplevelser har miljøterapeuter på barneverninstitusjon i samhandling med etniske minoritetsforeldre?»

4.1 Språklige utfordringer i samhandling

Å ikke bli forstått

Det miljøterapeutene forteller i intervjuene ga uttrykk for utfordringer når det kommer til språk i samhandling med etniske minoritetsforeldre. Flere av miljøterapeutene bruker beskrivelsene «utfordrende» og «vanskelig» om situasjonen der det skal samhandles med foreldrene. Det som beskrives som utfordrende er at språket ofte er et hinder for god kommunikasjon og samhandling. Beskjeder og viktig informasjon til foreldrene når ikke frem på grunn av de språklige utfordringene som mange av miljøterapeutene opplever i samhandling med foreldrene.

Flere miljøterapeuter fortalte at de opplevde å bli misforstått eller ikke forstått i det hele tatt i samhandling med foreldrene, noe de tenker kan skyldes at foreldrene ikke forstår hva de sier eller prøver å formidle. Miljøterapeutene tenker at konsekvenser av dette kan være at foreldrene ikke får med seg viktige beskjeder som omhandler ungdommen. Anna kan ofte tenke at foreldrene bare svarer ja dersom det er noe de ikke har forstått. Hun tenker at noe av grunnen til dette kan være at de tror de har forstått det hun sier, men så viser det seg seinere i samtalen at de ikke har forstått likevel. Det gjør det vanskelig å vite om det hun prøver å si har nådd frem i flere situasjoner. Alex beskriver

Ofte føler jeg meg misforstått ved at foreldrene ofte svarer ja uten å ha forstått det jeg prøver å formidle. Jeg tror at de forstår det jeg sier når de svarer ja, ja, ja, så viser det seg senere at de ikke har forstått noe likevel (Alex, 30år).

Ragnhild har også erfart at foreldrene ofte uttrykker til henne at de forstår det hun sier, men merker på et tidspunkt lenger ut i samtalen at de ikke har forstått likevel. Halvparten av

informantene opplever at kun den ene forelderen prater litt norsk. Den andre forelderen sier ikke noe, og dermed oppfattes det for miljøterapeutene at den ikke kan språket like godt.

Tilrettelegging av samtaler

Selv om miljøterapeutene er enige i at det foreligger språklige utfordringer i samhandling med etniske minoritetsforeldre, er de uenig i hvor stort hinder dette er for samhandlingen. Flere av miljøterapeutene anerkjenner at språket er en utfordring for samhandlingen. De oppgir derimot at gjennom å forberede seg før en samtale på hva en ønsker å formidle, ikke bruke så mange ord med dialekt, være bevisst på tonefall og volum kan gjøre at samhandlingen kan fungere bra likevel. De mener også at omformuleringer av enkle ord og setninger også er nødvendig for å ikke bli misforstått. Flere av miljøterapeutene oppgir også at de prøver å forsikre seg om at foreldrene har forstått beskjeder ved å spørre etter bekreftelser eller om foreldrene kan gjenta hva de forstod. «[...] for det er jo en utfordring med språkbarriere at man kan si noe i beste mening, også kan det oppfattes feil for foreldrene, eller at de rett og slett synes jeg er litt frekk i måten en prater på fordi språket er så forskjellig» (Anna, 24 år).

Alex opplever samhandling med etniske minoritetsforeldre som «[...]enveiskommunikasjon. Jeg gir en beskjed, så sier de ja eller tommel opp. Jeg får lite tilbakemelding fra de». (Alex, 30 år). Han er den eneste av informantene som oppgir å ha arbeidet sammen med en miljøarbeider som kunne prate det samme språket som foreldrene til ungdommen.

Han snakket samme språket som foreldrene, og de hadde en samtale på sikkert 10 minutter. Det lengste jeg har fått pratet med de er sånn 1 minutt. Så jeg hørte på hele tonen og stemningen at dette var mye bedre, og at de (foreldrene) kunne slappe mer av siden de kunne snakke sitt eget språk. Det var ganske fascinerende (Alex, 30 år).

Flere av miljøterapeutene har også nevnt tolk som en mulighet for å forsikre seg om at foreldrene får den informasjonen de trenger dersom de ikke forstår språket. De forteller om foreldre som motsetter seg bruk av tolk av ulike årsaker. Noen av foreldrene tror at de er bedre i språket enn de er, og kan dermed bli fornærmet dersom tolk blir nevnt som et alternativ. Miljøterapeutene forteller også at familiene ofte er redd for at det skal spres rykter om de. Andre er redd for å bruke tolk som snakker språket deres fordi de ikke ønsker at flere enn det som er nødvendig skal få vite om den situasjonen som de står i. «Skam, sladder og rykter i miljøet. Dette veier mer enn behovet deres for tolk» (Ragnhild, 45 år).

Et annet funn er at alle miljøterapeutene trekker frem at fysisk møte med foreldrene ofte kan føre til en bedre samhandling selv om det foreligger utfordringer med språket. Miljøterapeutene forteller at de aller fleste tilfellene av samhandling med foreldrene skjer over telefon. Dette skyldes ofte at foreldrene bor et stykke unna der ungdommen er plassert, og på bakgrunn av den geografiske avstanden blir det vanskeligere å gjennomføre fysiske møter. Flere miljøterapeuter nevner koronapandemien som en grunn for at fysiske møter ikke har vært mulig å gjennomføre det siste året. Miljøterapeutene nevner flere fordeler for samhandlingen ved fysisk møte. For eksempel mulighet til å se kroppsspråk og ansiktsuttrykk. Marie mener «[...] det er viktig å ha et ansikt og en stemme å forholde seg til» (Marie, 50 år). Alex har erfart at ved fysiske møter så er foreldrene mer delaktige enn ved telefonsamtaler.

4.2 Å ha et felles mål for ungdommen

Felles mål er positivt for samhandlingen

Alle miljøterapeutene var enige om at samhandling var viktig i den jobben de gjorde på barnevernsinstitusjon. I intervjuene var det gjennomgående at miljøterapeutene påpekte viktigheten av å ha en god samhandling med foreldrene for å oppnå et felles mål for ungdommen, der målet er at ungdommen skal få det best mulig. Marie opplevde at foreldrene satt på mye informasjon som kunne være viktig for arbeidet som ble gjort på institusjonen for ungdommen. «Innvendinger på behandlingene som ungdommene får, hva de tenker er lurt, hva de har prøvd tidligere og hva som er deres erfaring. Litt deling av erfaringer» (Marie, 50 år).

Ragnhild trekker frem relasjonen, dialogen, samarbeidet som viktige faktorer i arbeidet mot et felles mål for ungdommen. «Vi jobber sammen mot å gjøre det best mulig for ungdommen. Jeg tenker det er kjempeviktig. I vårt tilfelle vil det egentlig ha alt å si for hvordan det vil gå når denne ungdommen forhåpentligvis skal kunne flytte hjem en gang» (Ragnhild, 45 år). Alle miljøterapeutene oppgir at de har avsatt faste tider til kontakt og samhandling med foreldre minst en gang i uken. Ofte er det behov for mer kontakt dersom det oppstår spesielle ting, men at en gang i uken skal det uansett ringes for å oppdatere foreldre om hvordan ungdommene deres har det. Dette er en måte å samhandle på som miljøterapeutene synes fungerer bra. De opplever også at foreldrene deler samme oppfatning.

Marie hevder å ha erfaring med at ungdommene ofte er skuffet over at foreldrene «har gitt de fra seg» men opplever at dersom foreldrene og institusjonen har et godt samarbeid, så kan det

føre til at også ungdommene roer seg litt. Videre mener Maria at dette ofte kan føre til at ungdommene kommer raskere i gang med behandlingsopplegget deres, og dermed får et mer vellykket opphold på institusjonen.

Så lenge foreldrene stoler på at institusjonen gjør ting med den tanken om at det skal være til det beste for barnet deres, så tror jeg ikke at relasjonen må være sterk eller bra for at de skal ta til seg det du sier. For de vil også det beste for ungdommen. Så det er et samarbeid, men samarbeid kan jo være utfordrende, hvertfall hvis relasjonen ikke er god (Anna, 24 år)

Flere miljøterapeuter beskriver at tanken om et felles mål er til stede, men at flere faktorer kan gjøre at veien mot målet kan være vanskelig. Ragnhild opplever å være enige med foreldrene i at det å komme til felles mål for ungdommen er det beste, «men så er det å finne det felles greiene når de ikke ser alt på samme måte som vi ser det» (Ragnhild, 45 år). Andre miljøterapeuter problematiserer også at personal og foreldre ofte er enige om at det må foreligge et felles mål, men ikke hvordan målet skal nås og hva målet skal være.

[...] jeg føler at spesielt den siste ungdommen jeg jobbet med foreldre det er en god tone, men er vanskelig å komme gjennom og få de til å forstå hva miljøpersonalet mener er best for ungdommen (Anna, 24 år).

4.3 Kultursensitivitet i møte med etniske minoritetsforeldre

Å se minoritetsforeldre som individ

Miljøterapeutene beskrev i noen grad at samhandlingen med etniske minoritetsgrupper varierte i om det var utfordrende eller enkelt. Over halvparten nevner begrepet individualitet når de prater om hvordan de vurderer å samhandle med etniske minoritetsforeldre. Anna uttrykker at miljøterapeuter ofte gjør den feilen at de generaliserer minoritetsgrupper på grunn av tidligere erfaringer, og ofte tenker at alle familiene som hører til samme religion automatisk har samme kultur og samme levemåte.

Anna beskriver at

[...] Jeg har også tatt meg selv i å tenke at muslimer f.eks. eller muslimske land at de er like, generaliserer de. Og at de har de samme skikkene og samme kultur, men jeg tror at en bør tenke på at det blir som å sammenligne Norge og England. Det er jo like forskjellig fra land til land selv om de har samme religion. Så selv om jeg har hatt kontakt med en muslimsk familie før så betyr ikke det at neste muslimske familie

er lik. Så jeg skulle ønske jeg visste mer om de man jobber mest med; afghansk, pakistansk kultur. Jeg tror at generelt sett må en ha det tankesettet om at individet settes først og kultur kommer i andre rekke (Anna, 24 år).

Når miljøterapeutene blir spurt om å nevne gode egenskaper en bør ha med seg i samhandling med etniske minoritetsforeldre, svarer alle at en må møte foreldrene med respekt.

Det er viktig at vi (miljøterapeuter) gir de en følelse av at vi respekterer de. Grunnen til at vi har forskjellige tanker og syn på forskjellige ting kan jo skyldes av at de har levd mesteparten av livet sitt i et annet land med andre måter å gjøre ting på eller måter å tenke på. Jeg føler at de er godt integrerte her i Norge nå, men de har jo fortsatt den gamle kulturen deres i ryggmargen (Ragnhild, 45 år).

Kulturforskjeller mellom miljøterapeuter og minoritetsforeldre

Den tydeligste forskjellen innenfor kultur mellom miljøterapeutene og etniske minoritetsforeldre som oppgis av informantene, er synet på psykisk helse. Miljøterapeutene beskriver at samhandlingen preges av at mange minoritetsforeldre har et annerledes syn på hva psykisk helse er og hva det innebærer. Videre pekes det på at foreldrenes skam over at andre mennesker i hjelpeapparatet skal få vite om personlige problemer hos ungdommen deres er til hinder for at ungdommen får hjelp av for eksempel BUP eller annen psykisk helsetjeneste. Anna opplever at til tross for kulturforskjellene som kan foreligge, så er det mulig å komme til en felles forståelse via samhandling. Anna forteller om en samtale hun hadde med en far angående ungdommens psykiske helse. Både Anna og ungdommens far var enige om at ungdommen hadde utfordringer og hadde behov for profesjonell hjelp til å komme seg ut av en depresjon. Det de derimot var uenige om var måten dette skulle gjøres. Anna forteller om en far som har en tanke om at ungdommen må starte på antidepressive medisiner, fordi dette gjør ungdommen rolig og far opplevde at det har fungert tidligere. Anna mente at problemene til ungdommen ikke kunne repareres med kun medisiner fordi en må jobbe seg gjennom en depresjon med annen behandling. Anna opplevde at de hadde to vidt forskjellige syn på hvordan de skulle hjelpe ungdommen, men at begge var enige om at ungdommen trengte hjelp. Gjennom å vise forståelse for far sine synspunkter og en god dialog, opplevde Anna til slutt at hun og far kom til en enighet om hvordan de kunne hjelpe ungdommen. «Da følte jeg at samhandlingen var ganske bra, begge viste forståelse for den andres synspunkter» (Anna, 24 år).

Å være kultursensitiv på barnevernsinstitusjon

Kultursensitivitet blir beskrevet som viktig for å kunne se ting fra foreldrenes perspektiv, selv om miljøterapeuten ikke er enig eller har et annet syn som er ulikt foreldrenes. Det handler om å vise respekt for foreldrene sine tradisjoner og måter å løse ting på. Utfordringen er å finne en balanse mellom å respektere foreldrenes kultur, men samtidig komme frem til en løsning som er det beste for ungdommen gjennom samhandling. Ragnhild påpeker viktigheten med kultursensitivitet i møte med etniske minoritetsforeldre slik: «Å være imøtekommende for deres kultur er viktig for meg, ikke alltid tenke at det som jeg opplever som normalt er fasit på hvordan ting er» (Ragnhild, 45 år).

Alex opplever forskjell i hvordan han og foreldre ser på barneoppdragelse, men har alltid med seg i hodet at selv om det foreldrene gjør ikke samsvarer med det han tenker er vanlig, så er det dermed ikke sagt at det er feil.

De fleste miljøterapeutene ga uttrykk for at de ikke hadde nok kunnskap om etniske minoritetsgrupper. Det var heller ingen som fikk eller hadde fått kurs via jobb i noe som hadde med etniske minoritetsgrupper å gjøre. Anna sier derimot at hun selv føler hun har fått tilstrekkelig kunnskap om etniske minoritetsgrupper til å kunne samhandle med etniske minoritetsgrupper, både på grunn av lang utdanning og fordi hun omtaler seg selv som en person som ikke er fast bestemt på at det hun mener er normalt er det eneste riktige.

Men jeg har jo også hatt mye om det ilt studie, så jeg tenker at det kanskje ikke er jeg som hadde trengt det mest. Det er kanskje litt kontroversielt å si, men heller de ufaglærte som ikke har hatt den samme utdanningen som jeg har kunne hatt nytte av det. Jeg merker selv at jeg har en mye bredere forståelse nå enn det jeg hadde før jeg startet på barnevernsstudie. Så jeg føler at jeg har lært mye om kultur og ikke bare om kulturer, men om hvordan de forstår barnevernet. Hvordan vi bør forstå foreldre vi jobber med, ungdommer vi jobber med. Så jeg har et helt annet syn på det nå enn jeg hadde for 5 år siden (Anna, 24 år).

4.4 Profesjonalitet i samhandling

Miljøterapeutene ga uttrykk for at de ofte følte på et visst ansvar som den profesjonelle part at samhandlingen fungerte bra med etniske minoritetsforeldre. Ansvar de følte på oppstod gjerne

i sammenheng med misforståelser når det kommer til språk og kommunikasjon, eller ansvar for å være den parten som beholder roen når ting stormer. Videre uttrykte noen av miljøterapeutene at de opplevde et visst ansvar for å gjøre seg forstått, og dersom foreldrene ikke forstod de, så var det miljøterapeutene sin oppgave å gjøre seg forstått.

Om jeg har en mistanke om at de ikke har forstått meg, så spør jeg etter bekreftelse på at de har forstått eller prøver å omformulere meg. Så gjør jeg det samme motsatt hvis jeg ikke forstår hva de mener, feks «oi kan du si det på nytt, jeg forstod ikke». Jeg føler ofte at kommunikasjonen er mitt ansvar, fordi det er jeg som gir de en beskjed (Anna, 24 år).

Videre følte miljøterapeutene at de hadde visse forventninger til hvordan de skulle opptre sammen med foreldrene. Ragnhild beskriver at:

[...] jeg ikke skal prate til de «ovenfra og ned». Jeg føler av og til at det blir sånn, og det er ikke en god følelse fordi det er ikke en person jeg hverken er eller ønsker å være. Jeg vil heller ikke være en som forsøker å overkjøre foreldrene med min kunnskap fordi «jeg har gått på skole og vet hva som er best for barnet deres» (Ragnhild, 45 år).

Selv om miljøterapeutene opplevde at det forelå forventninger til hvordan en miljøterapeut skal opptre i møte med foreldrene, er det fortsatt et menneske bak rollen. Anna beskriver at hun ikke alltid opplever at hun svarer til de forventningene som er gitt: «[...] min egen lunte blir mindre. Så man gjør kanskje en dårligere jobb fordi mitt humør påvirkes at tingene som skjer rundt meg. Så ja, jeg føler et visst ansvar for at samhandlingen mellom meg og foreldre går bra» (Anna, 24 år). Videre forteller Anna at hun ofte må holde igjen sine egne følelser dersom hun er frustrert over noe fordi hun må opptre profesjonelt, det må ikke foreldrene.

Hva mener miljøterapeutene er profesjonalitet?

Det var gjennomgående i intervjuene at miljøterapeutene pekte på åpenhet som en viktig egenskap i møte med etniske minoritetsforeldre. Ragnhild utdyper særlig dette ved at «Er du ikke åpen så kommer du ingen vei, da vil det fort låse seg» (Ragnhild, 45 år).

Videre nevner miljøterapeutene respekt og forståelse for foreldrenes kulturelle bakgrunn og grunnleggende verdier, selv om disse ikke samsvarer med det som miljøterapeutene er vant

med. Alex og Anna nevner at det å være kultursensitiv er en del av det å være profesjonell i møte med foreldrene, og at dette viser at en er interessert i de som mennesker og respekterer dette. Videre påpeker Marie at anerkjennelse av foreldrene er viktig, og å være lyttende til deres historie.

Flere av miljøterapeutene påpeker at en må være bevisst på fordommene sine i møte med etniske minoritetsforeldre, og opplever ofte at det kan være litt utfordrende. Det nevnes at en ofte kan tro at en kan vite noe om en muslimsk familie ved å ha erfaring med en annen muslimsk familie fra før. Generalisering er noe som fort kan oppstå, men miljøterapeutene er enige om at en skal være bevisst på at en kan generalisere og ha fordommer, men at å være klar over disse kan gjøre at de klarer å legge de til side i møte med foreldrene. Anna mener at: «En må klare å skille mellom at individet er en del av en gruppe og individets problemer. Med dette mener Anna at et problem ikke skal ha en forklaring som bunner i kultur, men at en må se bak det kulturelle for å finne frem til sannheten.

5.0 Diskusjon

I denne studien har jeg forsket på miljøterapeuters opplevelse i samhandling med etniske minoritetsforeldre på barneverninstitusjon. I den følgende delen vil jeg diskutere miljøterapeutenes opplevelser i samhandling opp mot det teoretiske grunnlaget og tidligere forskning på området. Problemstillingen som skal drøftes er

«Hvilke opplevelser har miljøterapeuter på barneverninstitusjon i samhandling med etniske minoritetsforeldre?»

5.1 Samhandlingens kommunikasjonsutfordringer

Språklige utfordringer

Når en ser på de språklige utfordringene i samhandling med etniske minoritetsforeldre, oppleves det som utfordrende for miljøterapeutene å kunne gi informasjon til foreldrene på en måte de kan forstå det. Miljøterapeutene har varierende erfaringer på hvor vanskelig samhandlingen er på grunn av språket, men at utfordringer foreligger er alle enige om.

Samtlige av miljøterapeutene ga uttrykk for at de hadde til en viss grad utfordringer når det kom til språk når de skulle samhandle med etniske minoritetsforeldre. Dette kan ses i sammenheng med forskning gjort av Kriz & Skivenes (2011). Studien setter søkelys på hvordan barnevernsarbeidere i Norge, England og USA der det ble uttrykt utfordring ved kommunikasjon med de etniske minoritetsfamiliene, og at deres mangler når det kommer til det språklige var et hinder for god samhandling. Dette er en interessant sammenligning ettersom det viser at profesjonelle yrkesutøvere i både barneverntjenesten og på barnevernsinstitusjon kan ha noen av de samme opplevelsene når det kommer til språklige utfordringer i møte med etniske minoriteter. Miljøterapeutene i min studie trakk frem utfordringen ved å ikke bli forstått av foreldrene ved at viktig informasjon ikke ble meddelt og at det skapte utfordringer i arbeidet på institusjonen.

Jeg tolker det slik at miljøterapeutene har vanskeligheter i kommunikasjon med foreldrene. Berg & Paulsen (2021:13) beskriver at «Tillit forutsetter en trygg relasjon, og en trygg relasjon forutsetter god kommunikasjon. Dette gjør at språk og kommunikasjon blir helt sentralt i all samhandling». Selv om alle miljøterapeutene pekte på språket som en utfordring ved

samhandling, var det derimot ingen som hadde hatt med tolk i samtaler med foreldrene. Dersom en skal ta sitatet til Berg & Paulsen (2021) i betraktning vil det dermed være særlig viktig for samhandlingen mellom foreldrene og miljøterapeutene har en kommunikasjon der en kan gjøre seg forstått for hverandre. Miljøterapeutene oppgir at det er avsatt tid en gang i uken til å ha samtale med foreldrene. De gir uttrykk for å ha delte meninger om hvor hensiktsmessig det er i og med at de språklige forskjellene er så store at det ikke ser ut til å ha noe effekt. En kan dermed stille spørsmål ved hvorfor de ukentlige samtale med foreldrene i det hele tatt gjennomføres, da miljøterapeutene uttrykker at de språklige forskjellene er så store at det ikke har en hensikt. Videre kan en også undres over hvorfor de ukentlige samtale ikke blir gjennomført på andre måter og ved bruk av andre metoder dersom det har vist seg at det ikke fungerer ved den måten som det blir gjort på nå. Noen av miljøterapeutene hadde foreslått for foreldrene å bruke tolk i samtaler, men at foreldre ikke hadde ønsket dette, hovedsakelig på grunn av sladder og rykter i små miljøer.

Videre kan miljøterapeutenes uttrykk om de språklige utfordringene i samhandling med etniske minoritetsforeldre gi rom for å diskutere hvem som har ansvaret for å legge til rette for at samhandlingen skal fungere på tross av utfordringer med språk. Slik jeg tolker miljøterapeutenes svar, legges mye av ansvaret over på foreldrene som ikke har lært seg det norske språket og de vil ikke bruke tolk. Derimot hevder Bråten & Falkum (2019:31) at det er miljøterapeutene som den profesjonelle yrkesutøveren som har ansvar for kommunikasjon og samhandling med foreldrene. Dette ansvaret vises også igjen i Fellesorganisasjonens yrkesetiske retningslinjer (2019:4) der det blir beskrevet miljøterapeutens ansvar overfor klienten. Dermed kan en erkjenne at miljøterapeutene har utfordringer knyttet til språket i samhandling med etniske minoritetsforeldre, men at det er miljøterapeutene sitt ansvar for at en finner en løsning på disse utfordringene.

Under intervjuene var det flere av miljøterapeutene som hadde forslag til hvordan en kunne forsøke å gjøre seg bedre forstått dersom en hadde kommunikasjonsproblemer grunnet språk. De som uttrykte at det forelå språklige utfordringer i samhandling, men at det likevel var mulig for å ha en samtale, hevdet at det å forberede seg til samtaler i forkant kunne bedre kommunikasjonen med foreldrene. Videre ikke bruke så mange ord med dialekt, være bevisst på tonefall og volum. De mente også at omformuleringer av enkle ord og setninger var nødvendig for å ikke bli misforstått. Alle miljøterapeutene uttrykte at å møte foreldrene fysisk kunne ført til at de forstod hverandre bedre fordi kroppsspråk kan gjøre opp for det som mangler

når det kommer til verbalt språk. En utfordring ved å møtes fysisk er at foreldrene ofte bor langt borte fra barnevernsinstitusjonen der barna deres er plasserte, og at det derfor må planlegges og en må kunne reise bort til dit den andre er for å møtes. Dette er ofte både ressurs- og tidkrevende. På en annen side kan det fungere for de foreldrene som ikke bor langt unna fra der barna deres er plasserte. Videre kan det oppmuntres til å finne bedre løsninger på språkforskjeller når miljøterapeuter og foreldre skal samhandle som ikke innebærer å ha en kommunikasjon der ingen forstår hverandre.

5.2 Kulturens betydning for samhandling

I tillegg til å ha utfordringer ved det rent språklige, trekkes det også frem i intervjuene utfordringer ved de kulturelle forskjellene mellom miljøterapeuten og foreldrene. På bakgrunn av at forholdet mellom etniske minoritetsgrupper og hjelpeapparatet ofte preges av mistillit, hevder Berg & Paulsen (2021:39) at kommunikasjonen er særlig viktig. Det vises til at noe av utfordringen med samhandling kan begrunnes med at en har ulike referanserammer for samtalen. Dersom en har utfordring i kommunikasjonen er det viktig å skape en felles forståelse (Bråten og Falkum 2019:31).

Miljøterapeutene i mitt forskningsprosjekt gir uttrykk for at kunnskap om kultur fører til god samhandling når en ser på hvordan de forklarer at kunnskap om etniske minoritetsgrupper gjør at en bedre kan samhandle med dem. Ylvisakers (2004) studie viser at etniske minoriteters problemer ofte blir forklart ut ifra kulturforskjeller i møte med hjelpeapparatet, men at problemene deres ofte ikke kan skyldes kulturelle årsaker (Qureshi 2009:213). På en side er det å være bevisst på andres kulturelle verdi og å være åpen for at det kan være flere riktige måter å leve på, er en viktig egenskap å ha i møte med andre mennesker, også for miljøterapeuter på barneverninstitusjon. Ved en slik tilnærming vil en kunne vise respekt og medmenneskelighet for den andre, slik det kreves etter Fellesorganisasjonens yrkesetiske retningslinjer (2019). På en annen side vil risikoen ved å ha en tanke om at god kunnskap om kultur fører til god samhandling, være at en forklarer problemene ut ifra kulturen som helhet, og at det ses forbi de individuelle årsakene til at samhandlingen mellom miljøterapeuter og foreldrene ikke fungerer. Rugkåsa (2018:182) peker på sosialarbeideres antakelser om at å tilegne seg kunnskap om kultur og utøver kultursensitivitet i møte med etniske minoritetsfamilier vil føre til godt sosialt

arbeid, egentlig kun vil føre til at en vil se på mennesket som en del av en gruppe og ikke som et enkelt individ.

Miljøterapeutene i denne forskningsoppgaven ga uttrykk for at de tenkte det var viktig å se foreldrene som individer og ikke en del av en gruppe. Slik for eksempel Anna fortalte i intervjuet, gjorde hun uttrykk for at hun tidligere tok seg selv i å generalisere mennesker som kom fra samme land. Hun fortalte at særlig de muslimske familiene ble generaliserte på grunn av deres religion som hun hadde erfart fra andre muslimske familier. Hun uttrykte derimot at hun forsøker å ikke tenke sånn lenger. Jeg tolker at Anna mener kulturen må komme i andre rekke, og at fokuset bør ligge på individet som person i likhet med Rugkåsa (2018:182). Å fokusere på foreldrene som individ og ikke en del av en etnisk minoritetsgruppe vil gjøre at utfordringene i samhandling vil få en annen forklaring enn dersom de hadde blitt kategorisert i en gruppe med andre minoritetsforeldre.

Mange med minoritetsbakgrunn opplever å bli kategoriserte på grunn av deres hudfarge og etnisitet, og ikke blir sett som enkeltindivider med individuelle ferdigheter, egenskaper og kunnskaper ifølge Østby (2011). Konsekvensene av dette kan være at en danner et skille mellom mennesker som kan kategoriseres som «vi» og dem». Dette er problematisk for samhandling mellom miljøterapeuter og minoritetsforeldre fordi det i utgangspunktet skal være et samarbeid. Som den profesjonelle er det miljøterapeuten som selv har ansvar for at en er bevisst på sine antakelser om de foreldrene som en møter. Det er også miljøterapeutens ansvar å legge fordommer og stereotypier som er negative om minoritetsforeldre slik som Qureshi (2009:212) hevder.

Flere av miljøterapeutene i denne studien ga uttrykk for at kultursensitivitet var noe de synes var viktig i møte med etniske minoritetsforeldre. Grunnen til dette var at de følte at de viste foreldrene respekt og forståelse på at de hadde ulike meninger og måter å tenke på. På den ene siden påpeker Qureshi (2009) viktigheten av å være kultursensitiv i møte med den andre ved at en erkjenner de ulikhetene en har, og ivareta disse. Dette er særlig viktig for en god samhandling mellom miljøterapeuter og etniske minoritetsforeldre. Ifølge Berg & Paulsen(2021) vil det i den nye barnevernloven være større fokus på å utvikle et mer kultursensitivt barnevern. På den andre siden rettes det hard kritikk mot den tankemåten at en kan anta noe om den andre på bakgrunn av den kulturen en tilhører, og at for stort fokus på kultursensitivitet kan føre til at en feilaktig forklarer problemer ut ifra kulturelle årsaker (Rugkåsa, 2018:182).

5.3 Miljøterapeuters definisjonsmakt av felles mål

Funnene fra intervjuene viste at miljøterapeuter på barneverninstitusjon opplever en positiv samhandling gjennom å ha et felles mål for ungdommen. Det vil si at miljøterapeutene og foreldrene er enige om hva ungdommen trenger, og at det skal jobbes mot at situasjonen skal bli bedre for ungdommen. Miljøterapeutene opplever derimot at de er uenige med foreldrene på hvilken måte en skal oppnå målet.

Anna beskrev som tidligere nevnt en situasjon hvor hun og en far var enig om at ungdommen trengte hjelp til sin psykiske helse, men de var uenige om hvordan dette skulle gjøres. Ved å prate med faren om dette, fikk Anna en begrunnelse på hvorfor far hadde tenkt at ungdommen måtte få medisiner, fordi far hadde opplevd dette før. Anna var uenig at medisiner var riktig løsning, men forstod far sin opplevelse av at dette hadde fungert for ungdommen tidligere. Sammen kom de til en felles enighet og forståelse gjennom å samhandle og å ta hensyn til hverandres synspunkter.

På en annen side gir miljøterapeutene uttrykk for at en må høre på foreldrenes meninger, samtidig er som det er miljøterapeutene som er de profesjonelle, og de som har utdanning og kunnskap til å vite hva som er best for en ungdom på barnevernsinstitusjon. Anna ga uttrykk for i intervjuene at hun følte på en god tone i samhandling med de foreldrene hun sist hadde kontakt med, men at det var vanskelig å forklare sitt perspektiv på hva hun tenkte var best for ungdommen. Hun opplevde at foreldrene ikke forstod. Det kan tolkes slik at miljøterapeutene egentlig mener at deres fremgangsmåte er best og at foreldrene ikke vil forstå at de med kompetansen har rett.

Miljøterapeutene på barnevernsinstitusjon har definisjonsmakt i samhandling med etniske minoritetsforeldre (Dahl, 2019). Det er miljøterapeutenes virkelighetsforståelse som er gjeldende i og med at miljøterapeutene er «ekspertene» med utdanning og kunnskap, og kan dermed sies å ha makt over minoritetsforeldrene. Selv om en kan si at miljøterapeutene har en plikt ifølge barnevernloven (1992) til å samarbeide med foreldre «så langt som mulig», vil det komme i konflikt med miljøterapeutenes arbeid i barnevernsinstitusjonen. Dersom miljøterapeutene ikke tar hensyn til foreldrenes synspunkt kan det være til hinder som

samhandlingen fordi foreldrene kan føle at miljøterapeutene ikke ønsker å høre på deres meninger. På den ene siden er miljøterapeuter som gjennom utdanning skal kunne vite hva som er det beste å gjøre for ungdommene. På en annen side kan en ikke ignorere foreldrenes forslag og meninger om hva som er best å gjøre for barnet deres. Hvordan en skal kunne ivareta en god samhandling med foreldrene, samtidig som en er uenige om hvilken måte ungdommen skal hjelpes på, kan by på utfordringer. Miljøterapeutene skal derimot være bevisste på sin egen makt i møte med etniske minoritetsforeldre på barnevernsinstitusjon, og hvordan denne påvirker samhandlingen mellom dem.

5.4 Den profesjonelles ansvar for samhandlingen

Å arbeide med mennesker kan føre til både gode og dårlige opplevelser som yrkesutøver. I det sosiale arbeidet møter man ofte mennesker i krisesituasjoner som i mange tilfeller kan styres av sine egne følelser. Å være profesjonell yrkesutøver i møte med disse menneskene kan føre til utfordringer ved sine egne følelser. Som miljøterapeut på barnevernsinstitusjon har en forventninger til sin rolle og hvordan rollen skal utøves. Fellesorganisasjonen nevner at miljøterapeuter skal kunne se personen bak handlingen, og ikke kun fokusere på handlingen i seg selv, miljøterapeuten skal kunne vise empati for brukere og å være støttende men samtidig grensesettende (FO 2019:8).

Miljøterapeutene forteller at de opplever et visst ansvar som den profesjonelle i samhandling med foreldrene. Videre uttrykte miljøterapeutene at det var særlig situasjoner når språk og kommunikasjon var til hinder for samhandlingen, men også når det stormet var det forventet at de skulle opptre profesjonelt og bevare roen. Hochschild (1979) peker på det emosjonelle arbeidet som yrkesutøvere gjør i møte med mennesker. Hochschild sine følelsesregler skal hjelpe den profesjonelle å enten fremkalle ønskede følelser eller å undertrykke følelser som ikke er egnet for den gitte situasjoner. Dersom en skal ta Hochschilds følelsesregler i betraktning, vil det forventes at miljøterapeutene i noen situasjoner der det samhandles med foreldrene, uttrykke at de har andre følelser enn de egentlig har. På den ene siden har de som profesjonelle yrkesutøvere plikt til å opptre på en viss måte i møte med foreldrene i samhandling på grunn av at de innehar rollen som miljøterapeut på institusjon. På en annen side vil dette legge et ansvar over på miljøterapeutene om å være på en bestemt måte følelsesmessig til enhver gitt situasjon. Videre kan en undres om dette er sannsynlig at miljøterapeutene kan oppnå

ettersom de står i mange forskjellige situasjoner hvor det ikke er et riktig svar på hvordan en skal opptre. Det kan også ses i sammenheng med Ekeland (2014) som påpeker at mennesker vil utøve miljøterapeutrollen på forskjellig måte fordi det er forskjellige mennesker bak rollen, og en vil aldri kunne utøve den helt likt.

Anna fortalte i intervjuet sitt at hun opplevde at det var forventet av henne å holde tilbake sine egne følelser i samhandling med etniske minoritetsforeldre dersom følelsene hennes ikke samsvarte med det som var forventet at hun skulle føle. Videre ga flere miljøterapeuter uttrykk for at de hadde fordommer i møte med etniske minoritetsgrupper som de ofte måtte holde tilbake på grunn av deres profesjonelle rolle. Alex nevnte blant annet at han hadde opplevd å ha forskjellig syn på oppdragelse som noen minoritetsforeldre hadde, men at han erkjente at det som han var vant med ikke nødvendigvis var det riktige. I denne situasjonen viser Alex kultursensitivitet i møte med etniske minoritetsforeldre ved å erkjenne at deres kulturelle bakgrunn kan være vel så riktig som den han har. Det kan derimot oppstå utfordringer i samhandlingen dersom Alex og minoritetsforeldrene skal komme frem til en felles enighet for ungdommen på barnevernsinstitusjonen, da foreldrene ønsker at ungdommen blir grensesatt på en måte, mens Alex vil mene at ungdommen skal bli grensesatt på en annen måte. Dermed kan det oppstå et dilemma om hvem som har «mest rett» og på hvilken måte en skal drive oppdragelse på i institusjonen. Man kan tenke seg at miljøterapeutene blir stående i krevende situasjoner grunnet dette.

De egenskapene som miljøterapeutene i denne forskningsoppgaven trakk fram som viktige å ha i samhandling med foreldrene var åpenhet og respekt. Minoritetsforeldrene som deltok i studien til De Boer og Coady (2007) hevdet at de ønsket å møte barnevernsarbeidere som var lyttende, varme og tilstedeværende. Ingen av miljøterapeutene i denne studien har nevnt disse egenskapene som er uttrykt av minoritetsforeldrene i De Boer & Coadys studie som viktige i møte med minoritetsforeldre. Det trenger derimot ikke bety at miljøterapeutene ikke opplever disse egenskapene som unødvendige i møte med foreldrene, men at å møte foreldrene med respekt er noe de anser som mer viktig i samhandlingen. På den ene siden kan det ha noe med de yrkesetiske retningslinjene som er utarbeidet av Fellesorganisasjonen (2019) som handler om å vise *respekt for den enkeltes integritet*. Å vise respekt for foreldrene er noe som er pålagt miljøterapeutene i den rollen de har som profesjonelle yrkesutøvere. Videre kan en også vise til Qureshi (2011:207) som trekker frem viktigheten av respekt i møte med etniske minoriteter ved at det enkelte mennesket skal møte respekt i møte med den profesjonelle, uavhengig av

religion, kultur, klassebakgrunn eller kjønn. Samlet sett kan en påstå at respekt er viktig. På en annen side kan det være problematisk at minoritetsforeldrenes behov for å bli møtt av varme, lyttende og tilstedeværende miljøterapeuter, ikke nevnes av noen miljøterapeuter i denne studien. Det er derimot ikke nødvendigvis slik at miljøterapeutene ikke anser dette som viktige egenskaper. Videre kan en diskutere om miljøterapeutene klarer å møte minoritetsforeldrene på den måten som foreldrene selv ønsker å bli møtt, eller om dette er et hinder i samhandlingen mellom dem. Miljøterapeutene må møte foreldrene med respekt, men kan derimot ikke kreve å bli møtt med respekt tilbake.

6.0 Avslutning

6.1 Konklusjon

Studien er begrenset til de miljøterapeutene som deltok i studien sine opplevelser, og kan ikke være representativt for alle miljøterapeuters opplevelser av samhandling med etniske minoritetsforeldre på barnevernsinstitusjon. Det kan antas at ved å intervju en annen gruppe miljøterapeuter vil det kunne føre til at en får andre funn enn det som er kommet frem i denne studien. Derimot kan miljøterapeutenes fortellinger gi et innblikk i hvordan de opplever samhandling med foreldrene, og at dette videre kan regnes som kunnskap fordi de opplever det slik.

Funnene viser at miljøterapeutene opplever utfordringer når det kommer til språk, kultur og profesjonalitet. Miljøterapeutene ga uttrykk for at de opplevde språkforskjeller som utfordrende i kommunikasjon med foreldrene. Det var varierende blant informantene i hvor stor grad språkforskjellene var til hinder for samhandlingen mellom de og foreldrene.

Det ble også gjort uttrykk for at miljøterapeutene opplevde at de kulturelle forskjellene kunne være til hinder for samhandling i form av ulike måter å forstå blant annet oppdragelse og psykisk helse. Videre indikerte funnene på at miljøterapeutene opplever et stort ansvar som den profesjonelle i samhandling med minoritetsforeldre. Ansvaret viste seg særlig når det oppstod misforståelser eller dersom det hadde oppstått en krevende situasjon. Miljøterapeutene opplevde å ikke alltid nå opp til disse forventingene.

Funnene viser også at miljøterapeutene opplever at det å ha et felles mål for ungdommen fører til god samhandling med etniske minoritetsforeldre. Videre gis det uttrykk for at miljøterapeutene og foreldrene ofte ikke er enige i hvordan dette målet skal nås.

6.2 Implikasjoner for videre forskning

Studiens hensikt var å bidra til å rette søkelys på hva miljøterapeutene opplever som positivt og krevende i samhandlingen med etniske minoritetsforeldre. Slik kan oppgaven bidra med økt kunnskap om utfordringer og muligheter i dette arbeidet. Videre kan det være interessant å belyse de etniske minoritetsforeldrenes opplevelser i samhandling med miljøterapeuter på barneverninstitusjon. På denne måten vil en kunne ha kjennskap til de opplevelsene som både

miljøterapeuter og etniske minoritetsforeldre har i samhandling med hverandre. Videre kan det føre til at en kan få bedre forståelse av den andre i samhandlingen, og det kan dermed gjøre samhandlingen bedre dersom en vet hvilke hensyn som bør tas i møte med den andre.

7.0 Litteraturliste

Barne- og familiedepartementet. (2020). «NOU 2020:14 Ny barnelov». Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-14/id2788399/>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020). «Barnevernsinstitusjoner». Hentet (https://www.bufdir.no/barnevern/tiltak_i_barnevernet/barnevernsinstitusjoner/).

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021). *Barnevernstiltak til barn med innvandrerbakgrunn*. Hentet fra: https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blant_barn_med_ulik_landbakgrunn/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. u.å. «Begreper og kunnskapsgrunnlag». Hentet fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Etnisitet/begreper_og_kunnskapsgrunnlag/

Barnevernloven. (1992). «Lov om barneverntjenester (LOV-2021-06-18-127)». Hentet (https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_1).

Berg, Berit & Paulsen, Veronika, (red). (2021). *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget.

de Boer, Catherine & Coady, Nick. (2007). «Good helping relationships in child welfare: learning from stories of success». *Child and family social work* 12(1):32–42. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00438.x>.

Braun, Virginia, & Clarke, Victoria. (2006). «Using thematic analysis in psychology». *Qualitative Research in psychology* 3:2:77–101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa.

Bråten, Ole Andre & Falkum, Anette. (2019). *Håndbok i konflikthåndtering i helse- og sosialsektoren: Forebygging av trakassering, trusler og vold*. Oslo: Cappelen Damm.

Dahl, Øyvind. (2019). «Makt og avmakt». *Nasjonal digital læringsarena*. Hentet fra:

(<https://ndla.no/nb/subject:1:b9e86c43-93b8-49e9-81af-09dbc7d79401/topic:2:194233/topic:2:78246/resource:1:78354>).

Dalland, Olav. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. 7. utg. Oslo: Gyldendal akademisk.

Ekeland, Tor-Johan. (2014). *Konflikt og konfliktforståelse: for helse- og sosialarbeidere*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk.

FO. (2019). «FOs yrkesetiske grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere». Hentet fra: <https://www.fo.no/getfile.php/1311735-1585635696/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>

Grønmo, Sigmund. (2017). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 2. utg. Bergen: Fagbokforl.

Hochschild, Arlie Russell. (1979). «Emotion Work, Feeling Rules, and Social Structure». *American Journal of Sociology* 85(3):551–75. Hentet fra: https://www.jstor.org/stable/2778583?seq=1#metadata_info_tab_contents

Ingstad, Kari. (2019). *Organisasjon og ledelse: i helsefag og sykepleie*. Oslo: Gyldendal.

Jávo, Cecilie. (2010). *Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer. Transkulturell forståelse, veiledning og behandling*. Universitetsforlaget.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. utg. Oslo: Gyldendal akademisk.

Larsen, Erik. (2018). *Miljøterapi med barn og unge - organisasjonen som terapeut*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget.

NESH. (2016). «Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi». Hentet fra: <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi.pdf>

Norsk senter for forskningsdata. (2021). «Sårbare grupper». Hentet fra:
<https://www.nsd.no/personverntjenester/oppslagsverk-for-personvern-i-forskning/sarbare-grupper/>

Qureshi, Naushad A. (2009). «Kultursensitivitet i profesjonell yrkesutøvelse». S. 206–28 i *Over profesjonelle barrierer - et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Rugkåsa, Marianne. (2018). «Etniske minoriteter og sosialt arbeid». *Tidsskrift for velferdsforskning* (2):180–85. Hentet fra:
https://www.idunn.no/file/pdf/67066459/etniske_minoriteter_og_sosialt_arbeid.pdf

Rugkåsa, Marianne, Signe Ylvisaker & Eide, Ketil. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv: sosialt arbeid med barn og familier*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Thagaard, Tove. (2018). *Systematikk og innlevelse en innføring i kvalitative metoder*. 5. utg. Bergen: Fagbokforl.

Thomassen, Magdalene. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Østby, Lene. (2011). «‘Sånn er de’ - om kategorisering og samhandling med etniske minoriteter». S. 57–72 i *Minoritetsperspektiver i sosialt arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.

8.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet «Miljøterapeuter på barnevernsinstitusjon sin opplevelse av samhandling med etniske minoritetsforeldre»?

Dette er en invitasjon til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse miljøterapeuter som arbeider på barnevernsinstitusjon sin opplevelse av å samhandle med etniske minoritetsforeldre. I dette skrivet får du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet er en mastergradsoppgave i sosialfag ved Universitetet i Stavanger. Prosjektets formål er å belyse miljøterapeuter på barnevernsinstitusjon sin opplevelse av å samhandle med etniske minoritetsforeldre. Fokuset i prosjektet vil være på miljøterapeutens sin opplevelse i denne konteksten der det skal samhandles med etniske minoritetsforeldre som har et eller flere barn som er plassert på barnevernsinstitusjon. Etter intervjuene er gjennomført vil det foregå en analyse av datamaterialene som er samlet inn.

Å delta i forskningsprosjektet er frivillig. Det er ønskelig at miljøterapeuter som har erfaring fra arbeid med etniske minoritetsforeldre på barnevernsinstitusjon deltar. Forskning på samhandlingen mellom miljøterapeuter og etniske minoritetsforeldre synes å være et tema det ikke finnes så mye forskning på fra før, og dette prosjektet kan derfor bidra med relevant kunnskap for videre arbeid i samhandling med etniske minoritetsforeldre.

For å kunne delta i forskningsprosjektet er det en forutsetning at du har arbeidet ved en barnevernsinstitusjon hvor du har måttet samhandle med etniske minoritetsforeldre. Grunnen til dette er at forskningen tar sikte på å beskrive denne yrkesgruppens opplevelser og kunne ha relevant erfaring for å belyse oppgaven på en tilstrekkelig måte.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Ansvarlig for prosjektet er masterstudent Mari Madland. Førsteamanuensis Marte Tønning Otterlei har som veileder for oppgaven et overordnet faglig ansvar for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Prosjektet etterspør miljøterapeuters på barneverninstitusjon sine opplevelser i samhandling med etniske minoritetsforeldre. Kriteriene for å være informant i dette forskningsprosjektet er dermed at deltakeren må være miljøterapeut som har erfaring fra samhandling med etniske minoritetsforeldre. Det vil bli rekruttert 5-8 informanter til å delta i forskningsprosjektet

Hva innebærer det for deg å delta?

Når en har samtykket til å delta i prosjektet vil det bli gjennomført intervju der du og prosjektansvarlig møtes enten fysisk eller digitalt. Intervjuet vil basere seg på forskningens tema og problemstilling. Intervjuet kan ha en varighet på 45 min – 1 ½ time. Intervjuet vil primært foregå på digitale plattformer som zoom grunnet koronapandemien og de restriksjonene som medfølger. Det er mulighet for å gjennomføre intervjuene ansikt til ansikt dersom informant ønsker dette, men da foreligger det at de gjeldene nasjonale retningslinjene for korona blir fulgt.

Tema for intervjuet vil basere seg på forskningens problemstilling, hvordan miljøterapeuter opplever samhandlingen med etniske minoritetsforeldre som har barn plassert på barneverninstitusjon. Spørsmålene kan handle om:

- Din erfaring i samhandling med etniske minoritetsforeldre
- Dine følelser og opplevelser i samhandling med etniske minoritetsforeldre
- Din kunnskap knyttet til etniske minoritetsgrupper

Det er frivillig å delta

Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Det vil bli tatt lydopptak av intervjuet som blir innlåst og videre skrevet ned. Dette for at prosjektansvarlig skal kunne gå tilbake i de opplysningene som ble formidlet. Lydopptaket vil bli slettet etter det er skrevet ned og lagret i filer. Denne filen vil være anonymisert, og vil

dermed ikke kunne spores tilbake til informanten. Når datamaterialet er anonymisert, vil prosjektets veileder kunne ha tilgang til å lese og bearbeide informasjonen. Datamaterialet som blir innhentet i intervjuene vil bli brukt som empiri i masteroppgaven til Mari Madland.

Forskningsprosjektet er meldt inn til NSD – Norsk senter for forskningsdata AS for godkjenning og intervjuene vil foretas når prosjektet er godkjent.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 15. November 2021.

Lydfilene som er blitt nedskrevet i dokumenter vil bli slettet etter at prosjektet er avsluttet/oppgaven er godkjent.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Alle spørsmål om forskningsprosjektet eller deltakelse i forskningsprosjektet henvendes til prosjektansvarlig:

Mari Madland

46 81 86 93

Ma.madland@stud.uis.no

Eventuelt;

Veileder Marte Tonning Otterlei – marte.t.otterlei@uis.no

Vårt personvernombud: Marianne Gjerlaugsen, Det samfunnsvitenskapelige fakultet,
personvernombud@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no)
eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Mari Madland

Masterstudent

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Miljøterapeuter i samhandling med etniske minoritetsforeldre*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta på intervju
- At mine personopplysninger, som er nødvendige for forskningsprosjektet, innhentes og lagres på en forsvarlig måte.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide - masteroppgave

Forsknings spørsmål:

- Hvordan opplever miljøterapeuter samhandling med etniske minoritetsforeldre?
- Hvilke faktorer kan føre til en god samhandling med etniske minoritetsforeldre?

Kontaktetablering	Introduksjon – begge parter introduserer seg selv for hverandre
Kontekstinnføring	<p>Bakgrunn for hvorfor vi er her:</p> <p>«Jeg skriver en masteroppgave som fokuserer på miljøterapeuter som arbeider eller tidligere har arbeidet på barnevernsinstitusjon, om hvordan de opplever å samhandle med etniske minoritetsforeldre. Før vi går inn i tematikken vil jeg gå gjennom;</p> <ul style="list-style-type: none">- Informasjon om publisering og anonymisering- Informasjon om hvilke rettigheter informanten har, kan når som helst trekke seg fra forskningsprosjektet.- Informanten leser gjennom og skriver under på samtykke
Intro	<ul style="list-style-type: none">- Litt om informantens bakgrunn: Hvilken utdanning har informanten og hvor lenge har informanten arbeidet på barnevernsinstitusjon.- Minner informanten på deres taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres slik at det ikke fremkommer opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner eller avsløre annen taushetsbelagt informasjon. Må derfor være forsiktig ved bruk av eksempler under intervjuene.- Kan du først fortelle litt fritt om hvilken opplevelse du har av samhandlingen med etniske minoritetsforeldre? Ønsker at informanten her forteller fritt om sine opplevelser, både muligheter og utfordringer.

<p>Forslag til utdypende spørsmål</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kan du fortelle om hvordan du opplevde (...)? - Kan du si noe mer om (...)? - Har jeg forstått det riktig når (...)? - Hva tror du dette kan begrunnes med?
<p>Tema 1: Samhandling</p>	<p>«Fortell fritt om hvordan du som fagperson opplever å samhandle med etniske minoritetsforeldre?»</p> <p>Forslag til spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva legger du i begrepet samhandling? - Er samhandling med etniske minoritetsforeldre viktig for jobben du gjør som ansatt på barneverninstitusjon? Hvorfor/hvorfor ikke? - Opplever du at samhandlingen med etniske minoritetsforeldre er forskjellig fra samhandling med etnisk norske foreldre? - Hvordan opptrer du for at samhandlingen skal skje på en best mulig måte? - Er det avsatt faste tider for kontakt/samhandling med foreldrene? - Hvordan vil du beskrive samhandlingen mellom deg og etniske minoritetsforeldre?
<p>Tema 2: Følelser/opplevelser</p>	<p>«Nå har vi pratet litt om samhandling. Videre nå kunne jeg tenke meg å fokusere på dine følelser og opplevelser i samhandling med etniske minoritetsforeldre»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke følelser sitter du som fagperson igjen med etter å ha samhandlet med foreldrene? - Hva tenker du kan fremme god samhandling? - Har du et eksempel på en sak hvor samhandlingen fungerte bra? Hva tror du det skyldtes? - Opplever du at du (og evt dine kollegaer) har god nok kunnskap om etniske minoritetsgrupper?

<p>Tema 3: Miljøterapeutens kjennskap til etniske minoritetsgrupper</p>	<p>«Nå har vi pratet litt om dine opplevelser rundt samhandling med etniske minoritetsforeldre. Videre kunne jeg tenke meg å få vite hvor mye du som fagperson har kjennskap til etniske minoritetsgrupper»</p> <p>Forslag til spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva tenker du er egenskaper en miljøterapeut bør ha i møte med etniske minoritetsforeldre? - Hvordan opplever du møtet med etniske minoritetsforeldre? - Hva skulle du ønske du visste mer om før du skulle samhandle med etniske minoritetsforeldre?
<p>Avslutning</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oppsummering - Informant kan komme med tilføyende kommentarer - Evaluering av intervjuet - Minner om mulighet til å trekke samtykket - Minner også om mulighet for å ta kontakt dersom en senere ønsker å tilføye noe til intervjuet. - Takker for deltakelse

Vedlegg 3: Godkjenning fra NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Miljøterapeuter på barnevernsinstitusjon sin opplevelse av samhandling med etniske minoritetsforeldre

Referansenummer

231782

Registrert

01.04.2021 av Mari Madland - ma.madland@stud.uis.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Det samfunnsvitenskapelige fakultet / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Marte Tønning Otterlei, marte.t.otterlei@uis.no, tlf: 93014537

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Mari Madland, ma.madland@stud.uis.no, tlf: 46818693

Prosjektperiode

31.03.2021 - 01.11.2021

Status

11.05.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

11.05.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 11.05.2021 samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.11.2021

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger.

Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet har taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger som kan identifisere personer eller hendelser.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

· lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-enderinger-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Skriv ut

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 4: Utvidet frist for behandling av personopplysninger

Vurdering (2)

01.11.2021 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 01.11.2021 Vi har nå registrert 15.11.2021 som ny sluttdato for behandling av personopplysninger. Vi gjør oppmerksom på at ytterligere forlengelse ikke kan påregnes uten at utvalget informeres om forlengelsen. NSD vil følge opp ved ny planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til videre med prosjektet!